БОРІТЕСЯ-ПОБОРЕТЕ...

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТИ
СТ „УКРАЇНА"
В ТОРОНТІ ЗА РОКИ 1948-1949

Борітеся-
Поборете....

Огляд діяльности
Спортового Товариства

"УКРАЇНА"

в Торонті, Канада
За роки 1948-1949

Торонто, 1950.

Запроєктував і опрацював Я. Хоростіль.
Обкладка і карикатури праці Я. Шкляра.

Накладом С. Т. УКРАЇНА в Торонті, Канада.
Друковано 1000 примірників — черенками
друкарні ОО. Василіян, Торонто.

НЕ СХИЛЯЙТЕ ВНИЗ ПРАПОРА,
А ДЕРЖІТЬ ЙОГО ВИСОКО.
І НЕ ЗНАЙТЕ, ЩО ПОКОРА,
СТРАХ НІКЧЕМНИЙ, ДУМКА ХВОРА;
ХОЧ СЛІЗМИ ЗАХОДИТЬ ОКО
НЕ СХИЛЯЙТЕ ВНИЗ ПРАПОРА,
А ДЕРЖІТЬ ЙОГО ВИСОКО.

Богдан Лепкий

ПРАВИЛЬНИЙ ШЛЯХ

Батько новітнього тіловиховного руху на Західній Україні проф. Іван Боберський базував свою успішну піонірську працю на відомій старинній мудрості, яка наказує плекати всі цінності людини рівночасно.

Він, як педагог, бистрий спостерігач і знавець душі молоді, поставив собі за завдання доказати на ділі, що **духовий розвиток молоді поступає в парі з її фізичним приспосібленням.** Завдяки його завзяттю і невичерпаній енергії пробуджувались нечисленні існуючі й творились нові тіловиховні обєднання всякого виду, починаючи від руханки через спорт, а кінчаючи на парамілітарних організаціях, що згодом стали завязком української національної армії.

Не легкий це був шлях. Він був вистелений всякого рода труднощами, а зокрема упередженням батьків у вужчому й ширшому того слова розумінні та несвідомістю загалу про вагу тіловиховання для молоді, а тим самим для народу.

Більше зрозуміння для цього важливого питання найшлось спершу, річ очевидна, в кругах середно- і високошкільної молоді, яка пізнавала високу старинну культуру (на деяких відтинках досі неперевершену), в якій побіч плекання вартостей духа, присвячувано велику увагу культурі тіла, як невідємній частині поступу і сили народу.

— — —

В парі з прикметами духа плекали старинні греки дуже дбайливо здоровя і красу тіла. Як вияв цих величних прикмет народу згадати б тільки рукотворне мистецтво старинних греків ще далеко перед народженням Христа і досі незрівняне. Дух і воля народу створили руками своїх мистців-архитектів як Іктилос, Мнесіклес і ін. величаві, збуджуючі досі подив і наслідування, чуда-будівлі. А мистець долота Фідій передав привязання народу до здоровя і краси тіла у найдосконаліших досі формах скульптури.

Практичні тіловиховні вправи і благородний та чесний змаг молоді за першенство відбувались на величавих олімпійських ігрищах, які були кожночасно всенародним святом. Переможців на олімпійських ігрищах відзначували і величали

на рівні з передовими мужами в суспільності й народними героями.

Не є це ніякий припадок, що досконала демократична форма правління атенської держави і найвищий розквіт її багатогранної культури припадає саме на час, коли нечисленні але геройські атенські військa розгромили в 480 р. перед Христом під Маратоном і Саляміною навалу досі непереможних перських орд. І так на панцирах горстки сильних духом і тілом грецьких воїнів, заломилась азійська навала, та таким чином була припинена перша спроба залиття Европи азійськими племенами. Це виімкове геройство було прямим наслідком і виявом всесторонности грецької культури, а в тому теж зразкової дбайливости за тіловиховання молоді.

— — -

По першій світовій війні, і по припиненні — перед переважаючими силами — визвольних змагань українського народу на фронтах бою, його західна вітка продовжує ці змагання у змінних формах.

За помітним почином недавніх військовиків, учасників визвольних змагань, розбуджується і поглиблюється зі своєрідним патосом і виїмковим розмахом народне життя західних українців, на всіх, без виїмку ділянках. Релігійний підйом, революційна борба, політична активність, освіта, культура, економія запрятують всеціло уми й руки майже цілого народу. А висліди того всім нам добре відомі.

На тлі того відродженецького руху не останню ролю відогравало тіловиховання. Усі відомі в Европі види тіловиховання були у нас заступлені, а спортові обєднання прибрали форму масовости не тільки у містах, але також у свідомих селах. Свідомість ваги тіловиховання зростає серед широких кол населення, а наслідком того втішалось воно моральною і матеріяльною піддержкою громадянства.

Тіловиховна праця поступає скорим кроком вперед, дарма, що тодішній польський режім ставив йому всякого рода перешкоди і заборони, та недопускав нас до участи на міжнародній арені.

З виходом поважної частини українського громадянства на еміґрацію по другій світовій війні, навіть у таборових відносинах відновлюється і розвивається гарно також і тіловиховна праця, а зокрема спорт. Українці займають на тому відтинку передове місце між другими національностями на еміґрації, в чому, річ очевидна, західні українці дістали поважне підсилення від братів зі Сходу.

Під сучасну пору наша ідейна молодь, що виїхала за океан, а головно на північно-американський континент, відновляє гарну традицію з рідних земель на полі тіловиховної праці.

Між іншим оснувалось перед несповна двома роками спортове товариство "Україна" в Торонто, Канада, яке святкує півтораріччя свойого існування.

Правильний шлях обрала наша молодь на новому терені свого поселення, шукаючи корисної і здорової розваги по важкій праці в горячковім трибі життя на новій землі.

Спортове Т-во "Україна" за рік існування своїми культурними і успішними виступами причинилось уже чимало для популяризаці доброго імені нашої спільноти.

Цей вдатний і корисний почин гурта української молоді і її приклонників серед старших, повинен найти теплий прийом зі сторони громадянства. Бажаючи йому дальших успіхів, нашою моральною і матеріяльною піддержкою для молодого товариства докажемо, що це не є справа окресленого гурта людей, але цілої нашої спільноти. Якщо тіловиховання має служити цілому народови, то тим самим заслуговує на його окрему увагу.

інж. Андрій Палій
б. заст. голови Сокола Батька,
та б. голова Карпатського Лещетарського Клюбу

Фізичну тугість осягаємо
через постійний тренінґ, через гарт м'язів і тіла!

ТОРОНТО — МІСЦЕ ОСІДКУ І ПРАЦІ С. Т. "УКРАЇНА"

Торонто — "королева міст" — головне місто Онтеріо, як зрештою всі міста Канади, доволі молоде. Ледви півтора століття тому (1793) — губернатор Сімкое переносить тут свою резиденцію, і ту маленьку оселю Торонто, — що після розговору індіянського племени "Гюрон" означало місце стрічі — переіменовує на Йорк. В 1834 р. привернено йому назад давню назву Торонто. Догідне положення над берегами озера Онтеріо і при головному шляху північ-південь, стає причиною

Загальний вид Торонта.

скорого розквіту міста, що стає осередком промислу, торгівлі та виміни товарів між тубильцями а англійськими та французькими поселенцями.

Такі умовини сприяють скорому розвиткові міста, а паралельно з тим і збільшують приріст населення. 1798 р. оселя нараховувала всього 749 душ, а в одне століття пізніше (1891), Торонто нараховує уже 170.000 населення.

Велика пожежа 1849 р. цілковито знищила торговельну

дільницю Торонта, однак не припинила дальшого росту міста. Зі зростом населення, зростають і потреби міста.

1869 р. Ітон, а 1872 Сімпсон кладуть тут підвалини під найбільші в тому часі торговельні підприємства з девізою "звертаємо гроші". Як гриби по дощі виростають тут численні торговельні доми, банки та обезпеченеві товариства. Від 1904 р. відбувається тут канадійська Національна Вистава, яку вважають за найбільшу в світі річну виставу.

Сьогодні Торонто розбудоване на 35 квадр. милях, нараховує 927.398 населення, 3528 фабрик; централі найбільших торговельних домів та осідок найбільшої копальняної біржі у світі є виявом величі Торонта як торговельного та індустріяльного центру.

Позатим Торонто, як одне з найкращих міст Канади, в літній порі є місцем зїзду численних туристів. Острови, які замикають півколом торонтонську пристань є віддані до вжитку населення, як місце відпочинку та безліч парків доповняють красу міста.

Торонто з 578 церквами і всякого рода каплицями є знане, як місто церков. Державний університет побудований серед зелені Квінс парку, що його відвідує річно около 17.000 студентів – є найбільшим в Британській Імперії. На його медичнім факультеті винайдено спасенну "інсуліну".

Також Рояль Йорк Готель, власність Канедіен Песифік Рейлвей, будова якого коштувала понад 16,000.000 дол. є найбільшим готелем Британської Імперії, а будинок Бенк оф Коммерс, високий на 32 поверхи є найвищим хмародером Імперії.

Торонто з 15-ти тисячами українців, що становить 1½% всього населення, стало осередком українського життя Східної Канади. Українська католицька громада зосереджена при трьох парохіяльних церквах, під проводом свого Владики стала релігійним центром цілого східного екзархату, а величавий храм св. Володимира — це осередок релігійного та культурного життя православної громади. Діють тут численні економічні, суспільні, політичні та культурно-освітні громади.

Торонто стало справжньою станицею українців в Канаді. Позитивна праця молодечих організацій Пласту та СУМ-у і Спортового Товариства "Україна", що привезли з рідних земель великі ідеї плекання серед української молоді культуру українську духом і змістом вже в короткому часі дали великі успіхи.

Серед такого середовища, здане на власні сили — без видатної помочі тутешніх українських кругів Спортове Товариство "Україна" започаткувало свою діяльність та переводить в життя ідеї тіловиховання.

Яха

ПІВТОРА РОКУ...

Небагато -- тільки півтора року праці існування Спортового Товариства "Україна" в Торонто.

Не хочемо святкувати жодного ювілею з тієї нагоди, хочемо тільки поінформувати український загал про нашу дотеперішню скромну працю і про наш добуток, та рівночасно тривко зафіксувати діяльність проводу та зусилля змагунів в початковій фазі існування нашого Т-ва на канадійській землі; під розвагу для грядучих поколінь, а може як цінний матеріял для слідуючої сторінки в історії розвитку української фізичної культури поза межами нашої батьківщини. Вірні великим ідеалам тіловиховання, продовжуючи славні традиції "Сокола Батька", "УССу", "Україна", „Сян" та „Русь" українські спортовики вже на першому етапі еміграції в Німеччині й Австрії виявили вповні свою фізкультурну зрілість.

Там наші спортовики вже в перших місяцях важкого таборового життя зактивізували український спорт і збудували надрядну спортову організацію під назвою "Рада Фізичної Культури", яка зуміла виробити собі авторитет не тільки у внутрішній ділянці праці, але також на міжнародному спортовому форумі, де українці виявили неабиякі спортові осяги, повне зрозуміння дисципліни, організаційний хист та народну зрілість. Рада Фізичної Культури спільно з обєднаними спортовими товариствами додержала вповні прийняті напрямні, а саме: плекання серед членів і змагунів фізичну культуру, **українську духом і змістом.** Там наша молодь, без різниці на стать, політичні чи релігійні переконання, масово в карних лавах демонструвала, що ділянка фізичної культури нам, українцям не чужа. Великими осягами наша молодь позбулася принижуючого почуття меншевартости, чим у великій мірі скріпила почуття національної спільноти, а рівночасно запобігла денаціоналізації, великій небезпеці кожної еміґрації.

Праця на спортовому полі йшла повним розгоном. Протягом чотирьох років ведено змагання за першенство у кількох клясах, відбуто десятки, а то й сотки змагань у різних видах спорту проти численних чужонаціональних дружин. Наші спортовики зустрілися в офіційних стрічах із репрезентаціями багатьох народів, гідно обороняючи імя українського спортовця. В багатьох випадках були це перші в історії українського спорту зустрічі, які мали характер спортових подій великого значення; хоч би зустріч українських волейболістів із офіційною репрезентацією ЗДА, зустріч українських фут-

болістів із збірними, польської, югословянської, угорської і литовської еміграції. Імена українських легкоатлетів розголошували гучномовці на великому стадіоні, серед тисячей глядачів на Олімпіяді ДіПі. Їх вмілість і тугість бачили серед засніжених верхів Альп, на льодовому олімпійському стадіоні, на боксерських рінґах, та тенісових кортах. Своїми осягами і працею довели наші спортовці, що українська молодь — це не тільки якісь інертні "скитальці", але що це повновартісні люди з червоною і гарячою кровю в жилах.

В обличчі грядучого розсіяння української спільноти по всіх континентах світу, підготовлювано нові кадри носіїв фізичної культури, на яких рамена можна б покласти почесний обовязок закріпити те добре імя, яким наша нація втішається в цілому світі, зафіксувати в памяті світу імя України, як народу, що стоїть довгі роки у кровавому змагу з окупантом. Пильною і чесною працею та гідною поставою повинна молодь вказати на ту велику єдність, що звязує нас усіх, розсіяних по всьому світі — в одне могутнє, в одну націю, що не жаліючи крови і життя своїх найкращих синів, бореться за найвищий свій лавр, лавр волі. Змаг на зеленій мураві, хоч не рівна боротьбі, яка ведеться в краю — має бути символом повної готовости і посвяти в чинах для добра Батьківщини.

— — — —

Переселенча акція ДіПі з европейського континенту стала дійсністю. Горстка українських спортовців опинилася на "обіцяній" землі — Канаді. Привиклі до зорганізованого життя, скоро себе відшукали, і в короткому часі гурт ініціятивної молоді, на чолі з Василем Бойчуком в дні 16. 5. 1948 заснував при Т-ві "Просвіта" в Торонто, Спортовий гурток "Скала". В місяць пізніше (30. 6. 1948) скликано основуючі збори, на котрих спортовий гурток "Скала" переіменовують на Спортове Товариство "Україна", що й на дальше користувалось приміщенням Т-ва "Просвіта" в Торонто, та вибирають перший провід Т-ва в такому особовому складі: С. Мацькевич — почесний голова, М. Фесенко — заступник, Василь Бойчук — голова, Олександер Держко -- заступник, Володимир Стойко — секретар, Іван Чайківський — скарбник, Михайло Копач — господар.

До Контрольної Комісії вибрано: Олександра Желтвая, інж. Степана Ґеник-Березовського та інж. Романа Романчукевича.

Мировий Суд творили: М. Сороколіт, Мазепа, І. Баглай. Починається праця в організованні ланок: копаного мяча, кошівки, відбиванки, настільного теніса та шахів. За фінансовою допомогою Т-ва "Просвіта" куплено виряд та необхідний інвентар.

За час пятьмісячної діяльности Т-ва під керівництвом

вище поданого проводу, ланка копаного мяча (14 змагунів) розіграла 5 змагань, з яких три виграла та 2 програла. Противниками були англійські канадійські дружини.

Відбиванкарі (7 змагунів) виграли 3, а програли 1 змагання. Ланка стук-пук перевела внутрішньо-клюбовий турнір. Шахісти брали участь в турнірі СУМу. Ланка кошівки в ході організацій — змагалась один раз. Касовий оборот замкнено сальдом $4.32. Секретар одержав 6, а вислав 4 письма. Провід відбув 7 засідань та одні ширші сходини членів. Так проминув перший етап праці С. Т. "Україна".

Дня 19. 11. 1948 відбулися Другі Загальні Збори, після яких починається другий період праці і розвитку Т-ва. На тих зборах прийнято статут Р. Ф. К., а з ним емблему Т-ва (червоно-чорний щитик із золотим тризубом на напнятому луку і написом С. Т. Україна, Торонто і краски Т-ва червоно-чорні). Вибрано з-поміж присутніх 29 членів, новий провід

С. Т. "Україна" в часі організації. По середині перший голова Т-ва В. Бойчук і почесний голова С. Мацькевич.

в такому складі: Мирослав Велигорський — голова, Ярослав Хоростіль — заст. голови, Мирон Бачинський — секретар, Олександер Чикало — скарбник, Іван Мочерняк — господар, Олександер Держко — організ. референт. Олександер Желтвай — заступник члена проводу. Контрольна Комісія: В. Бойчук, Т. Балабан, О. Бабиченко. Мировий суд: С. Ярема, С. Бойчук, В. Кулешник. Почесним членом проводу обрано поновно С. Мацькевича. В часі бігу праці ізза браку часу, хво-

роби, чи як активні змагуни відходять з проводу Бачинський, Хоростіль та Желтвай, а їхні місця доповнили: інж. Е. Спольський, А. Мартинюк, К. Ацберґер та І. Ткач. В міжчасі О. Держко і О. Чикало міняються своїми функціями. В такому ж складі провід діє до часу Надзвичайних Загальних Зборів.

Той період був найважчим та найбільш відповідальним в діяльности та розвитку Т-ва.

Брак відповідного приміщення, фінансові клопоти звязані із доповненням інвентаря та зворотами коштів приїзду на змагання змагунів із дооколичних фарм чи фабрик — ставить провід у важке положення. Приходи із змагань були мінімальні (гриіща в парках відкриті без квитків вступу), — а на інші джерела доходів не було виглядів, але все ж таки провід виходить з важких ситуацій оборонною рукою. По кількаразових безуспішних спробах договоритися в напрямі співпраці з тогочасним зарядом Т-ва "Просвіта" провід С. Т. "Україна" на одному із засідань на внесок голови Т-ва рішив винаймити власну домівку, що містилася в готелі при 458 Квін Ст. В. Завдяки придбанню власної хоч малої, культурно влаштованої домівки, зростає з дня на день кількість членів. Для тренінґів ланок відбиванки жіночої і чоловічої секції та кошівки, винаймлено руханкову залю "Юнайтед Черч" 423 Квін Ст. В., де двічі в тиждень вправляли десятки змагунів.

Найбільше слави для Т-ва придбали, добуваючи перемогу за перемогою копуни та шахісти. Гарними успіхами добуває собі С. Т. "Україна" симпатії громадянства -- хоч керівні чинники українського громадського життя висловлюються критично про доцільність і можливість існування самостійного спортового товариства.

В травні 1949 делеґація Т-ва, в особах проф. В. Гайовського, О. Чикала і М. Велигорського на річному засіданні Домініяльної Ліґи Копаного Мяча реферують справу приняття Т-ва до Ліґи — і С. Т. "Україна" як перше українське спортове товариство стає членом Ліґи Копаного Мяча в Канаді.

З приходом весняного сезону, та успішними виступами дружини копаного мяча С. Т. "Україна" добуває собі тисячі симпатиків серед українців та чужинців і стає одночасно одною з найбільш атракційно-касових одинадцяток Торонто і округи.

В тому часі членство Т-ва зростає з 29 на 149 членів, з чого 70% активних змагунів обох статей. В часі своєї праці провід відбув 14 засідань та 2 ширші сходини. Мировий Суд розглядав одну справу.

Секретар одержав 72, а вислав 80 писем. Для потреб секретаріяту видруковано 500 фірмових листів з ковертами, 300 членських виказок, 500 членських заяв, та 500 афішів.

Касові обороти зросли в рубриці приходів на 1.477.00 та розходів 1.377.00. Вартість рухомого майна $720.00. Культосвітний референт причинився до влаштування трьох вечорниць з танцями та Крутянську Академію, яку влаштовано спільно з іншими молодечими організаціями.

Замалий особовий склад проводу в час так пожвавленої праці, був причиною Надзвичайних Загальних Зборів з метою побільшення складу проводу, а рівночасно поправки деяких точок у статуті.

На Надзвичайних Загальних Зборах, що відбулися дня 3. 7. 1949 в присутності 64 членів, вибрано новий провід Т-ва в складі: М. Велигорський — голова, інж. Е. Спольський 1-ий заст. голови, О. Держко 2-ий заст. голови, І. Чайківський — секретар, Р. Костюк — скарбник, К. Ацберґер — господар, д-р П. Глібович — культ. освітний референт, О. Чикало — організаційний референт. Віра Богдан — референтка жіночої секції, Я. Лаптута, В. Рибак, Б. Цимбалістий — заступники членів проводу.

До Контрольної Комісії вибрано: мґр. Я. Спольський — голова, Я. Хоростіль — секретар, С. Романець — член. Мировий Суд творили: А. Мартинюк, Ю. Конотопський та Є. Онищук.

В часі праці О. Чикало резиґнує з посту організаційного референта, а його місце займає Я. Лаптута. В такому складі провід кінчить свою каденцію, дня 25. 12. 1949.

І. дружина С. Т. "Україна" в 1949 р. — Горішній ряд (зліва): Гороховянка, Шевчук, Кучкуда, Панчишин, Маланюк, Мочерняк. Долішній ряд: Кіт, Шкляр, Шапка, Желтвай, Горський. Неприявні: Опалевич і Хитра.

Цей період, це час великих здобутків дружини копаного мяча, що розіграла 33 змагання, з чого 25 покінчились перемогою червоно-чорних, 4 змагань покінчено в нічию, а тільки 4 програно. Відношення воріт 121:32. Змагаючись з найкращими одинадцятками Онтеріо і Канади — команда С. Т. "Україна" поставила себе в ряд футбольної еліти.

Дружина юніорів в тому часі брала участь у грах за першенство групи юніорів та чашу Ґрея. В першенських змаганнях, у 20-ти змаганнях добула 20 точок і уклясувалась на пятому місці в табелі серед 9 противників. Крім того середущий нападу юніорів "Україна" — Ярослав Соколик грав у репрезентації юніорів Онтеріо, проти репрезентації Квебек. За опінією англійської преси, завдяки продуктивній грі Соколика — репрезентація Онтеріо добула перемогу та величаву чашу.

Провід Т-ва, дбаючи про підготовку молодняка, зорганізував дружину доросту, якою опікувався О. Желтвай. Одинадцятка наших найменших розіграла 4 змагання, з яких 3 рази програла, а один раз перемогла.

Не залишилась позаду і ланка відбиванки. Чоловіча шістка змагалась 10 разів — виграючи 6, та чашу за перше місце у відбиванковому турнірі дружин Східної Канади, влаштованому М. У. Н-ом. Жінки в чотирьох змаганнях не програли ні разу.

Чоловіча ланка в надходячому сезоні приступить до гор за першенство Торонто, групи Інтермідієт.

Шахісти, що являються нарівні з футболістами найсильнішими представниками нашого Т-ва на тутешньому терені змагалися вісім разів, з чого сім разів переможно. Взагальному добули 45 точок, втратили 22. Влаштовано чотири турніри, в тому один за першенство Торонто для українців, та два симультани. Під цю пору дві дружини беруть участь в дружинових першенствах Торонто в двох найвищих групах, а пятьох змагунів змагається за індивідуальне першенство Торонта.

Ланка настільного теніса змагалась з литовцями двократно, але без успіху. Тепер дружина бере участь в першенствах Торонто в найнижчій, т. зв. Інтермідієт Дивізії.

Після кількох тренінґів дружина кошівки приступила до ігор в Українській Кошівковій Лізі.

Новозорганізована ланка тенісу відбула покищо кілька тренінґів.

У звітовому періоді переведено 4 ширші сходини членів та влаштовано три вечорниці з танцями. Рефератами мґ-ра Я. Спольського на тему "Американський ідеал виховання та ми" і інж. В. Федоровича "Цікаве про телевізію" — доповнено культ-освітну працю Т-ва.

У звязку з перенесенням домівки, закуплено влаштування

на суму понад 250 дол. Збіркова акція на потреби Т-ва принесла дол. 285.20.

Провід Т-ва, не зважаючи на великі фінансові труднощі та особисті клопоти членів проводу і змагунів, старався поставити Т-во на належний рівень, що йому і вдалося. Окреме признання належиться змагунам копаного мяча, що хоч живучи в країні всевладного доляра, де з-за кожного вугла виглядає принада заміни національних чеснот в користь матеріяльного поліпшення, а тим самим переходом в чужинецький табір, вміли встоятись тривко, вірні великим ідеям батьківщини.

Т-во своєю працею і осягами доказало про можливість і конечність існування українських самостійних спортових товариств в Канаді.

Гідною поставою і репрезентацією українського імени на чужині, ми хотіли і хочемо причинитися до тієї справи, за яку клали і кладуть свої буйні голови наші брати на Рідних Землях.

Мирослав Велигорський
голова С. Т. "Україна"

ПЕРЕГЛЯД ПРАЦІ С. Т. "УКРАЇНА"

Цей перегляд діяльности за час від 30 червня 1948 до 25. грудня 1949 р. подаємо в хронологічному порядку, після двох ділових періодів, а саме: до кінця сезону 1948 р. — перший, та до 25. грудня 1949 — другий.

Рік 1948.

Еміґрація з европейських ДіПі таборів до позаокеанських країн стала дійсністю. Розбрилась спортова "братія" по широкому світі; немало з них опинилось на канадійському терені в Торонто. Були це не многі вибранці долі, яким вдалося під ту пору по важких "скринінґах" і всілякого рода комісіях причалити до берегів "обіцяної землі".

Перші місяці 1948 р. стали початком основання С. Т. "Україна", а заразом зактивізування зорганізованого спортового життя українців не тільки в Торонто, а по всій канадійській землі, від Атлянтику до берегів Тихого Океану. Де поселились спортовці, організатори чи прихильники фізичної культури, що прибули з ДіПі таборів Австрії і Німеччини — там стихійно повстають самостійні спортові гуртки. Терен діяння з причини великої різниці поглядів на значення і завдання спорту в житті нації — був доволі важкий.

Поняття значення спорту в Канаді, що йде паралельно з психічним наставленням пересічного канадійця, що живучи безжурно серед всіляких вигод приняв клич "спорт для розваги" різниться основно від зрозуміння завдань спорту новоприбулими з европейського континенту, де принято за доґму "спорт для гарту душі і тіла".

Ті різниці, та обставини, що справа українського спортового життя була тут зовсім занедбана, та основна різниця популярности поодиноких родів спорту не знеохотили новоприбулих. Із повним зрозумінням до справ українського тіловиховання, так важного фактора в самообороні народу перед денаціоналізацією, почали прориватись крізь ці перешкоди.

Ініціятивна група спортовців, що відшукали себе скоро в одномільйоновому місті Торонто, почала діяти. Змагуни еміґрантських клюбів в Европі — Ярема, Держко, Желтвай, Бойчук В., Мочерняк, Чаплинський та інші основують спортовий гурток та починають переводити тренінґи ланок копаного мяча, відбиванки і стук-пук. Тренінґи із-за браку приміщень були доривочні і примітивні та все ж таки під кінець 1948 р. вдалося їм розіграти кілька "ад гок" зорганізованих змагань копаного мяча з другоклясними канадійськими дружинами та стріч у відбиванці з литовськими "дружинами". Хоч склад дружини був аж надто "ерзацовий" то все таки амбіцією та сильною волею перемоги доказали того, що їх осягами заінтересувались тутешні спортові кола.

В першому діловому періоді діяльними були ланки: копаного мяча, відбиванки, шахів, столової сітківки та кошівки.

Одинацятка доросту С. Т. "Україна" в 1949 р. — М. Велигорський — голова Т-ва, Лавришин II, Ружицький I, Охрим. Трофимович, Чіх, Шевчук II, О. Желтвай — опікун доросту. Долішній ряд: Ружицький II, Макогін. Лавришин I, Гошовалюк, Павлів.

Дружиною копаного мяча провадив, як ланковий — Степан Ярема. В склад її входили на зміну: Желтвай, Мисакович, Березовський, Держко, Магуда, І. Мочерняк, Кулешник, Раєвський, Кучкуда, Ярема, Чаплинський, Соколик, Голик і Лєхіцький.

Ланка копаного мяча в тому часі не була ще членом футбольної ліґи і тому важко було віднайти противника до змагань. Густо-часто треба було йти домів нерозігравши змагань, бо противник "забув" прийти на грище. Однак, завдяки стараннямъ почесного голови п. Семена Мацкевича, що одинокий із "староканадійців" заінтересувався долею товариства і деяких змагунів, вдалося розіграти в 1948 р. пять товариських змагань.

Окремі осяги нашої одинадцятки були ось такі: "Україна" — ФЦ Спарта (чехи) 5:1; "Україна" -- Сі-Джі-І 1:2; "Україна" — "Сенґамо" 4:1; "Україна" — „Міміко" 3:1 і „Україна" — Іст Йорк 4:5.

Як бачимо добуток осягів вповні вдоволяючий так, що Торонтонська Футбольна Ліґа почала ставитись з респектом до нашої одинадцятки, вислідом чого було прийнято її в слідуючому сезоні до 2-ої дивізії.

Слід теж згадати, що до активізації ланки копаного мяча причинилися у великій мірі пп. Степан Ярема, С. Мацкевич та В. Бойчук.

Чоловіча ланка відбиванки, яку в'в Олександер Кучкуда розіграла 4 змагань і це виключно з дрижиною новоприбулих литовців, з такими вислідами: "Україна" — "Витас" 1:2, 2:0, 2:0, 2:1.

В нашій шістці, чи пак пятці виступали: Кучкуда, Мисакович, С. Бойчук, І. Мочерняк і І. Плювак.

Ланка настільного теніса під проводом С. Бойчука не диспонуючи відповідним прим'щенням ограничилась до переведення внутрішнього клюбового турніру.

Подібно було з ланкою шахів. Хоч була це одна з найбільш чисельних в змагунів, ланка С. Т. "Україна" (25 членів) то все ж таки з причини браку зв'язків з тутешніми шаховими організаціями — ланковому В. Добрянському не вдалося виплисти на ширші води. Внутрішньо-клюбовий турнір був завершенням праці в цьому сезоні.

Ланка кошівки, якою опікувався Іван Плювак, по причині малої скількости змагунів не вдалося як слід розвинути. Брак тренінґових можливостей був важкою перешкодою в її розвитку.

Однаково, з трудом склеєна пятка (Шкляр, Плювак, Оленчук, Гайовський та Романик) відважилась спробувати своїх сил в турнірі, організованім Українською Православною Гро-

мадою. Участь у тому турнірі покінчилася сподіваною невдачею із СУМК-ом 12:52.

Як бачимо, підсумки праці в цьому періоді не надто світлі але взявши під увагу брак змагунів, тренінґових можливостей та звязків з тутешніми спортовими клітинами ствердити треба, що С. Т. "Україна" виконала своє завдання вдоволяюче.

Рік 1949

В другому періоді діяльности С. Т. "Україна" висліди змагунів досягли своїх вершків. Памятні змагання футболістів з Кенедієнс та Алстер, як рівнож добуття трьох чаш, та безперивний ланцюг перемог шахістів поставили С. Т. "Україна" на одне з передових місць в тих ділянках на терені Торонта.

З кожним днем напливали свіжі спортовики з европейського континенту до Канади. Мимо цього, що приходилось кожному з них боротися із життєвими труднощами особистого характеру та клопотами звязаними з побутом в Торонто — то все ж таки при великій помочі знайомих та симпатиків товариства, вдалося сильно скріпити поодинокі ланки, а футбольну дружину в першу чергу. В тому часі прибули: Хитра, Опалевич, Романець, Панчишин, Шапка, Маланюк, Кіт, Дибайло, Шевчук, Гороховянка, Кобрин, Тихий, Ґалушко, браття Мочерняки, та вкінці репрезентант української дружини на ДіПі Олімпяді — Горський.

Ланкою копаного мяча проводили С. Ярема та В. Рибак.

Дбаючи про молодняк — зорганізовано додатково дружини юніорів та доросту.

Перша дружина змагалась за першенство сеніорів 2-ої дивізії, дружина юніорів за першенство групи юніорів. Доріст виступав лиш в товариських стрічах.

Перша дружина копаного мяча, якої хребет творили: воротарі Желтвай, Мисакович, Лехіцький та Шкляр, заложники Кіт, Романець, Опалевич, Горський, Гороховянка, поміч Ярема, Хитра, Шапка, Мочерняк І, Мочерняк ІІІ, напад Шевчук, Раєвський, Кучкуда, Панчишин, Банат, Маланюк і Чаплинський та резервові Попадюк, Кобрин. Соколик, Тихий і Галушка розіграла 33 змагання, з чого 25 разів перемогла, 4 рази програла та 4 змагань звела в нічию. Напад "Україна" добув 121 воріт, з чого львина частина була ділом Панчишина, що 42 рази змусив воротарів до капітуляції. Після "Ромця" найбільше воріт мають на совісти Кучкуда — 19, Горський — 16 та Маланюк — 14. Воротарі перепустили 32 воріт.

Красок С. Т. "Україна" боронили Панчишин 33 рази, Мочерняк І. 32, Опалевич 31, Шевчук 26, Шапка і Маланюк по 25, Хитра 24, Ярема 22, Желтвай 21, Кіт 20. Понад 10 змагань грали: Кучкуда (18), Горський (17), Гороховянка (13) і Романець (11).

Висліди товариських змагань: "Україна" — "Міміко" 5:0, "Україна" — "Витас" 4:1, "Україна" — „Алстер" 1:1 і „Україна" — „Університет" 2:3.

В змаганнях за першенство 2-гої дивізії "Україна" перемогла "Вандерерс" 12:0 і 6:0, "7000 клюб" — 3:2, "Роджерс"

Дрижина юніорів С. Т. "Україна" в 19:9 р. — Зліва горішний ряд: Найдук, Гороховянка, Соколик, Дибайло, Голик. Середущий ряд: Ацберґер, Тихий, Мочерняк II. Долішний ряд: Галушка, Согуько, Солшс.

3:1 і 6:0, "Торонто — Айріш" 2:0, "Спарта" 5:2 і 6:0, "Міміко" 4:1 і 6:0, "Бяли Оржел" 2:1, "Евро" 3:2, "Сенґамо" 7:0, "Стюард" 5:1, "Олімпія" 7:0 і "Словак" 1:0, програла один раз з „Сенґамо" 1:2, та один раз ремісувала з "Торонто Айріш" 1:1.

В розгравках за чашу Канади копуни червоно - чорних грали із змінним щастям; з "Гагіборс" 2:2 і 4:1, з "Кенедієнс"

2:2 і 0:6 (була це одинока поразка в такому великому відношенні).

Беручи участь в грах за чашу "Британського Конзуля" — "Україна перемогла "Вандерерс" 6:0 і "Тартанс" 5:1 — та програла з "Іст Йорк" 0:1.

У змаганнях за чашу "Кемпбел" — вигравши гру з "Евро" 2:0 — одинадцятка "Україна" з причини перемучення частими грами відступила від дальших гор.

Граючи за звання "Чемпіона сеніорів" "Україна" перемогла "7000 Клюб" 4:0 та "Сі Джі І" 1:0.

Заступаючи красок Торонто в міжмістовому матчі з Гемилтоном "Україна" перемогла "Гемилтон Ситі" 2:1 і здобула чашу Галлівел.

Заключенням гор першої дружини копаного мяча було здобуття 1) першенства 2-гої дивізії сеніор ліги і чаші "Дейлі Стар". 2) звання найкращої дружини сеніор ліги і чаші "Лоблавс". 3) чаші Галлівел за перемогу в міжмістових змаганнях з Гемилтоном.

Дружина копаного мяча юніорів грала за першенство "юніор ліги" — в якому серед девяти дружин добула пяте місце.

Із 13-ти розіграних за першенство змаганнях — шість разів перемогла, а саме: "Ґвелт" 3:0, "Вудгрін" 3:2 і 2:1, "Ліберті" 5:0, (воковер) "Іст Енд Кенедієнс" 3:0, "Ст. Давідс" 1:0, — пять разів: з "Рівердейл Імперіял" 1:3 і 0:1, "Ст. Андрюс" 0:2 і 0:2, "Іст Йорк" 1:2, — програла, та двократно зремісувала з "Іст Енд" 0:0, і "Ст. Давідс" 3:3.

У грах за чаші мали юніори відемний вислід, бо із семи розіграних змагань виграли тільки два ("Ст. Давідс" 3:1 і "Іст Йорк" 3:2), один раз ремісували з "Рівердейл Імперіял" 2:2 а чотири змагання з "Рівердейл Імперіял" 1:2 і 0:1, "Іст Йорк" 1:2 та "Ст. Давідс" 2:5 програли.

Відрадним явищем була велика кількість (42) та гідна постава її змагунів, що під проводом капітана дружини Ярослава Соколика виконала вповні свої завдання.

Дружина виступала до гор зі слідуючими змагунами: Соколик і Мочерняк III по 17 разів, Голик 15, Дибайло і Шаґала по 13, Солтис 10, Тихий, Куліш і Мочерняк Іван по 9, Согуйко, Галушка, Гороховянка і Шевчук по 8, Найдук, Кіт по 7, Ацберґер 6, Трофимович і Магуда по 5, Кобрин, Федірко по 4, Мисакович і Опалевич по 3, Яровий, Ружицький, Павлічка, Попадюк і Пальченко по 2, прочі: Білоус I, II, Перун, Желтвай, Оленчук, Кучкуда, Бойко, Туркевич, Добрянський, Гошоватюк, Маланюк, Конотопський, Гірак та Теленчук одноразово.

Найбільше воріт добули: Соколик і Дибайло по 7.

Дружина доросту під опікою О. Желтвая розіграла 4 зма-

гань; три з них з "Алстер" 0:2, 1:3 і з литовцями 0:2 вписали наші наймолодші на конто неуспіхів. Одні з "Алстер" 1:0 виграли.

В складі дружини доросту грали: Ю. Охрим (капітан дружини), Я. Лавришин, Р. Лавришин, Ю. Гошоватюк, О. Ружицький, М. Ружицький, О. Гавлів, О. Чіх, М. Трофимович, Р. Гівторак, Б. Олежчук, Д. Італіяно, Е. Шевчук, Я. Сабат і Т. Макогін.

Ланка відбиванки була ведена Іваном Плювахом, а згодом Мирославом Теребенцем. Тому, що відбиванка в Канаді зарахована до зимових спортів та з причини браку контакту з чужинецькими угрупуваннями праця ланки обмежилась до спорадичних виступів в залі та літом в парку.

Шістка відбиванки С. Т. "України" в 1949 р. — Горішний ряд (зліва): Лехіцький, Стороженко, Плювак. Долішний ряд: Теребенець, Шах, Ковалишин.

З нагоди зїзду організацій молодих українських націоналістів (М. У. Н.) східної Канади, що відбувся в Торонто, дружина відбиванки С. Т. "Україна" розіграла поза конкурсом кілька змагань з поодинокими осередками М. У. Н. У висліді чоловіча дружина добула чашу, фундовану М. У. Н. Торонто. Слід також згадати, що в тому часі відбулася теж перша зустріч українських жіночих відбиванкових дружин, а саме М. У. Н. з Монтреалю та С. Т. "Україна" Торонто.

Чоловіча дружина, яку творили: Плювак, Кучкуда, Стороженко, Велигорський, Лехіцький, Мисакович, Шах, Ковалишин і Теребенець, розіграла 10 змагань. Вислiди поодиноких гор: "Україна" — "Витас" (литовці) 2:0, 0:2, 0:2; "Україна" —

естонці 0:2 і 2:0, (трійки) "Україна" — СУМК 2:0, 2:0, "Україна" — ІМГА 0:3, "Україна" — МУН Торонто-захід 2:0, "Україна" — МУН Монтреал 2:1.

Жіноча ланка, що виступала в складі: Богдан, Пискір, Сосновська, Менцінська, Струк і Лех і в чотирьох стрічах ніразу не програла.

Три рази литовки "Витас" 2:0, 2:0 і 2:0 (трійки) і один раз сильна шістка МУН з Монтреалю 2:0, мусіли признати вищість жінок С. Т. "Україна". Велика шкода, що українки не виплинули на ширші води, бо своєю поставою були б досягли великих успіхів в змаганнях з тутешніми чужинецькими дружинами.

Ланка настільного теніса, якою опікувався Степан Ярема — з браку відповідного приміщення, а тим самим і залегло-

Жіноча дружина відбиванки С. Т. "Україна" в 1949 р. — Горішній ряд (зліва): Пискір, Струк, Лех. Долішній ряд: Богдан, Менцінська, Сосновська.

стям в тренінґах не розвинула належної діяльности. Два змагання, які розіграла в мішаній конкуренції з дружиною литовців "Витас" програла в переконуючому висліді 1:6 і 1:7.

В дружині "Україна" грали Ольга Бабиченко, Люба Чиж, та Шляр, Кучкуда, Мочерняк І, Ярема і Раєвський.

Ланка шахів під проводом Володимира Добрянського нараховувала понад 30 шахістів та була побіч ланки копаного мяча найбільш діяльною в Товаристві, а в зустрічах із сильни-

Дружина відбиванки С. Т. "Україна", що здобула чемпіонат Онтеріо в 1949 р.

Дружини С. Т. "Україна" і М. У. Н., Монтреаль, перед змаганнями.

ми шаховими клюбами здобула багато цінних успіхів.

Ряд товариських змагань, три внутрішньо клюбові турніри, влаштування двох симультанів українського маїстра д-ра Богатирчука та участь шахістів "України" в симультані д-ра Ейве в якім одиноку партію проти б. мистця світу — виграв Олександер Чикало і в грах за першенство Онтеріо — вказують, що ланка шахів С. Т. "Україна" вповні виконала своє завдання. Безперечно, що добуті осяги, це діло обовязкових та карних шахістів. Гурток цей творили браття Оницуки, Москаль, Добрянський, Держко, д-р Гуцуляк, інж. Березовський, Чикало, Станько, Максименко, Бачинський та Кулик.

Поодинокі вислідн гор шахової ланки:

"Україна" — "Витас" 3:3, 6½:1½, 3½:4½

"Україна" — Чес Клаб, Ошава 8:2, 4½:1½

"Україна" — Центральна ІМКА 6:1, 6:4,

"Україна" — Університет 7½:4½.

До найбільших успіхів зарахувати треба виграну з дружиною університету на 12-ти шахівницях, якого дружина в році 1948 здобула першенство міста Торонта.

Олександер Чикало

Момент із змагань кошівки С. Т. "Україна" — МУН — Торонто захід.

Чаша "Лоблас", яку здобула одинадцятка С. Т. "Україна" в змаганнях за звання найкращої дружини "Сеніор Ліґи".

Чаша щоденника "Торонто Дейлі Стар", яку здобула одинадцятка С. Т. "Україна" в 1949 р. за першенство 2-ої дивізії.

Чаша д-ра Бруке, яку здобули волейболісти С. Т. "Україна" за здобуття чемпіонату Онтеріо.

Переможці, що дотепер здобули чашу "LOBLAWS":

1933 — Canada Dairies; 1936 — East York Workers; 1941— East Wood Park; 1942 — John Inglis; 1943 — 2 District Depot; 1944 — Liptons; 1945-1946 Çanadian General Electric; 1949 — Україна.

Переможці, що дотепер здобули чашу "Toronto Daily Star".

1908-1910 — Thistles F. C.; 1910 осінь — Broadview; 1911 весна — Paracas; 1911 — осінь Thistles F. C.; 1912 — Eaton's; 1913 — Overseas; 1914 — Eaton's; 1915 — Overseas; 1916 — Ulster United; 1917-1918 Dunlop F. C.; 1919 — Toronto Scottish; 1920 — Ulster United; 1921 — Witheld; 1922-1923 — Toronto Irish; 1924 — Clarks A.R.; — 1927 — Oshawa City F.C.; 1928— Canadian General Electric; 1929 — Corinthians F.C.; 1930 — English International; 1949 — Україна.

Трофеї С. Т. "Україна" здобуті за час короткої півторарічної діяльности.

Переможці, що детепер здобули чашу Dr. R. T. W. Brooke уфундована в 1930 р.:

1930 — Brantford YMCA; 1931-2 — Galt YMCA; 1933 — Brantford YMCA; 1934 Galt YMCA; 1935 — University of Toronto; 1936 — Peterborough YMCA; 1937-1940 — Toronto Central YMCA; 1941 — University Western, Ontario; 1942 — Kitchener YMCA; 1946 — Toronto YMHA; 1947 — Hamilton YMCA; 1948 Central YMCA, Toronto; 1949 — Hamilton YMCA; 1950 — Україна.

ГОЛОСИ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО С. Т. "УКРАЇНА".

"Globe and Mail"

Маючи комплетну переваrу над противником українці вчора розгромили Вандерерс 12:0 в парку Грінвуд в змаганнях за мистецтво Ліґи Сеніорів. Обі дружини грали першу гру в сезоні. Побідники показали гру, що була дуже вигладжена і доцільна; від початку до кінця "переїжджали" противників, уживаючи дуже доброї техніки і з подивуrідною докладністю використовували кожну стрілєву нагоду. Панчишин здобуває 5 воріт, Кучкуда здобув 3 ворота, Чаплинський здобув 4 ворота.

"The Telegram"

"Україна" розгромила Спарту 6:0 в грі за мистецтво Ліґи Сеніорів в парку Вітров. Опалевич був автором 2 воріт, по 1 воротах Горохвянка, Панчишин і Горський. Одинокий "Спартанець", що здобув ворота був Данкен але на його нещастя не були ворота його власної дружин.

"Globe and Mail"

Ірляндці і українці ремісують по тяжких змаганнях.

При великій кількості глядачів, що окружали чотирма лініями грище, ірляндці й українці зремісували 1:1 за мистецтво "Senior Soccer League" в парку Грінвуд. Товпа глядачів була найбільшою за всі часи на цьому популярному грищі східної дільниці. Обі сторони викликували оплески глядачів їхнім твердим стилем гри...

"The Telegram"

"Україна" зближається до мистецтва, бючи Санґамо 7:0. "Україна" випередила Торонто Айріш на 3 пункти в змаганнях за мистецтво Ліґи Сеніорів, розгромивши вчора Санґамо 7:0 в парку Грінвуд перед 1500 глядачами.

Перша половина мечу скінчилася при стані 4:0. Pete Aldridge змагун Ст. Ендрюс на пробних трьох грах для Санґамо зударився з воротарем Желтваем у висліді чого оба були ранені. Pete Aldridge зійшов з грища, але Желтвай грав дальше і ще оборонив в прекрасний спосіб карний коп, що його стріляв Page. Ворота для "України" здобули Маланюк 4, Горський 2 і Панчишин 1.

"Globe and Mail"

Українці і Гагібор є проблемою для судді.

Нещасливий цей суддя, що має суддювати футбольні змагання між двома дружинами, що складаються зо змагунів, що недавно прибули з Европи. Така пригода трапилася вчора в парку Грінвуд, де українці розгромили "Гагіборс" 4:1, повторяючи з ними змагання за чашу Домінії...

...Помимо обопільних реплік змагання стояли на доброму поземі, при чому українці заслужили вповні на виграну. Панчишин, їхня зірка на центрі нападу здобув всі 4 ворота.

"Globe and Mail"

Елегантний змаг "України" з Кенедієнс за чашу Доміяльної Футбольної Асоціяції, що закінчилася нерішеною 2:2 викликав ентузіязм у глядачів. Сподіються, що повторні змагання, що мають відбутися в пятницю в 8-ій год. на стадіоні Бродв'ю притягнуть велику кількість глядачів.

"The Telegram"

Несподівана побіда українців в змаганнях з Кенедієн Дженерел Електрик за першенство.

Українці, переможці другої дивізії здобули титул мистця торонтської ліги копаного мяча ("Сеніор Ліг"), перемігши вчора на стадіоні Оуквуд дружину Сі Джі Е, мистця першої дивізії перед тисячею глядачів з вислідом 1:0...

...Українці визначилися краще і Панчишин здобув провадження в 20-ій мінуті.

"Toronto Daily Star"

"Іст Йорк Юнайтед" переміг вчора тих подивугідних українців 1:0 в змаганнях за чашу "Консолс" на стадіоні Овквуд, але хіба тому, що мали підкову щастя. Українці переважали в полі 90% і стріляли часто і твердо, але Іст Йорк здобув в першій пів-грі провадження стрілом Freddie Crease. Українці грати будуть в середу на стадіоні Бродв'ю, а опісля в суботу на цьому ж стадіоні стрінуться з Алстер Юнайтед ювілейній грі для Джоні Айткена.

Місцеві ентузіясти мати будуть нагоду приглядатися мальовничій грі українців. Сподівана скора випродажа білетів та величезна кількість глядачів...

"The Telegram"

Гра Алстеру і українців на стадіоні Бродв'ю в честь старого змагуна Алстеру Айткена покінчилася нерішеною 1:1...

Зіркою змагань був Богдан Савка, блискучий лівий напасник "України".

"Globe and Mail"

Українці здобувають чашу Галлівела тріюмфом 2:1.

Українці перемогли в суботу Гемилтон Сіті 2:1 на Овквуд стадіоні і здобули чашу Галлівела...

З ЧОГО СМІЯЛОСЯ С. Т. "УКРАЇНА"

(Дещо правди й неправди)

Кажуть що:

...улюбленою піснею Опалевича є:
"Якби я мав капітана владу
то я б' гслі стріляв, та не грав би ззаду".

...Мочерняк підспівує собі:
"Моя Ти з Монтреалю,
для Тебе я скачу
як згадаю Тебе нишком
то гірко заплачу..."

...Маланюк не міг грати проти "Стуард" тому, що
за малі недотягнення
був дискваліфікований — але не через лігу,
а через... жінку.

...Желтвая зловили на вчинку, коли співав думу про "Трьох братів з Азова". Але наша розвідка донесла, що це не йшлося про трьох братів — а про три сестри і то не з Азова, а з Ківерець на Волині.

...Романець мав висловитися:
"Якби я мав ноги Шапки, а голову Панчишина, то я б їм ще показав, як грається.

...щоб звербувати деяких змагунів з "України" до Монтреалю, провід "Дніпра" взявся на хитрощі і вислав до Торонта жіночу дружину відбиванки. Удар був дуже влучний і в найслабше місце "України". Кажуть, що Панчишина уже "зробили" і його в безнадійному стані відставило поготівля додому.

...на Шапку внесло кілька дружин противників скаргу до Ліги за це, що він не допускає їх до стрілу на ворота "України".

...секретар "України" п. Чайківський зложив свій уряд, бо по його власним словам: "з него секретар — як з цапа огородник".

...колишній змагун стрийської "Скали" — Держко, тому не копав в красках "України", бо жде аж решта навчиться грати.

...вже розпочав тренінґи на "пойнті" і має намір грати в складі доросту п. Станько.

...теперішній голова товариства тому уступив — бо не мав до того голови.

...найбільше симпатиків має ланка... бріджа й окупує столик за столиком.

...в новоствореній ланці боксу, на перше місце висовується п. Бачинський, який виграв першу стрічу на точки в часі Маланки з доволі сильним противником з Гемилтону. Того самого вечора програв стрічу через технічне К. О. п. Харина.

...панна Віра Богдан — ланкова жіноцтва має намір опрацювати програму праці для своєї ланки за минулий рік.

...пан Костюк — касієр товариства, здобув собі багато ворогів, коли почав збирати місячні вкладки.

..."Старокраєвий" спортовець і скакун п. Павло Лехіцький — тренує скоки від одної до другої.

...Широко відомий п. Москаль совісно підготовлявся до шахових виступів і тому перебував на тютюні. Після повороту мав взяти участь в бурачано-цукровім сезоні. До речі треба додати, що він являється шаховим мистцем серед любителів стук-пук і найкращим грачем стук-пук серед шахістів. Провід товариства оправдує його "почесне" місце в табелі першунів міста Торонта.

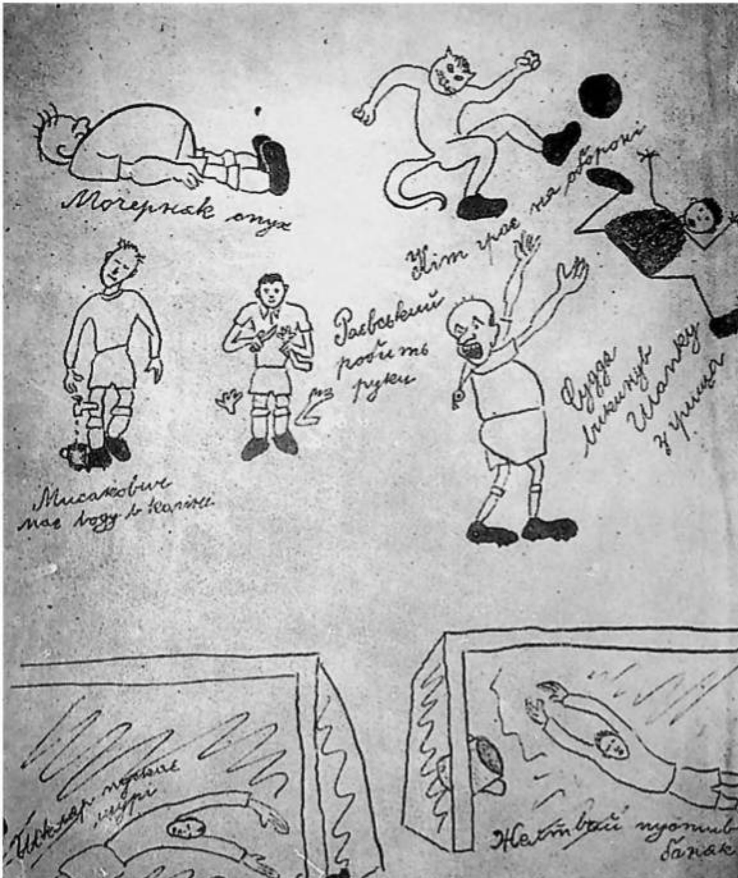
...поважний член товариства Ник Ваверчак, прийшов до переконання, що при шахах треба також думати.

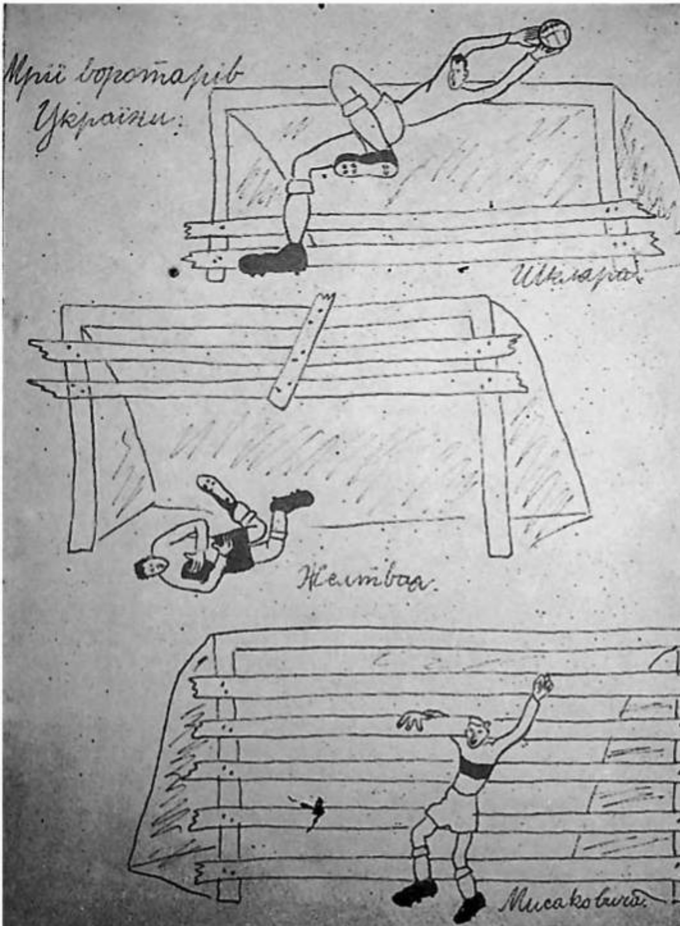
...певна частина змагунів копаного мяча від довшого часу підготовляється до виставлення штуки п. з. "Пошились в дурні". Проби відбуваються в приміщенні попередньої домівки або на долині в готелі. Режисер п. Генерал, якому товариство має за це піднести ранґу на "генераліссімус".

...нововибраному голові п. Романцеві вдячні члени колядували: "Послідним віком, став чоловіком".

До - Де

З рисунків маленького Славця.
Паньчишин є Асом
Горський мур на обороні
Глевнюк грає на крилі
Жукідза грає без голови.
Маланюк дає бомбу з лівої ноги
Опалевич добре косить ноги
Хитра б'є тільки свічку
Горохованка не має лівої ноги
Єрему розбили

Мочернак спух
Раєвський робить з руки
Суддя викинув Шатку з грища
Мисакович має воду в коліні
Жеттвай пустив банак

Мрії воротарів України:
Шкляра.
Желтвая.
Мисаковича.

ПРОФ. ІВАН БОБЕРСЬКИЙ

творець і батько українського тіловиховання.

Відроджене українське тіловиховання дуже молоде, бо щойно 1944 р. святкувало 50 років існування. Перше українське тіловиховне товариство повстало 1894 р. у Львові і до того часу на всіх українських землях, чи австрійській займанщині чи російській, ми не мали ніодного товариства, яке дбало б про фізичну силу українського народу. Це не дивно, в російській державі ми мали тип т. зв. малороса, який поза любовею до народної пісні і народної культури не двигнувся до самостійної думки, будови національного життя. Загал просякнув був російською культурою.

А на західних землях? Загумінковість та вузькоглядність тодішньої інтелігенції, якій все ще імпонував польський блєф та легкодушність займала крайно байдуже, а навіть цинічне становище відносно гасел українського тіловиховання. А низи — селянські маси? На них все ще тяжіло ярмо польського панування і панського поміщицького гнету. Селянин затурканий, без почуття людської гідности, з рабською психікою.

Не дивно, що ще 1900 р. бачимо на українських землях тільки одне українське, львівське руханкове товариство, яке поставило собі за мету дбати про фізичну силу і тугість українського народу. Слід підкреслити, що навіть у тодішній львівській академічній гімназії не було надобовязкового тіловиховання молоді. Не було вчителя українця, що міг би вчити руханки.

1901 р. стає до праці у львівському тіловиховному товаристві крім Альфреда Будзиновського, Ярослава Вінцковського, Сеня Горука — молодий гімназійний вчитель академічної гімназії не тільки германіст, клясичний філолог, але й фаховий вчитель руханки **Іван Боберський.**

Він походить з самбірської землі, де його батько був священиком у селі Доброгостеві. Народився він 14. серпня 1873. Рід Боберських старий — веде свої початки ще **з княз**івських часів, як і багато інших родин Самбірщини. Вже в самбірській гімназії вибивається він своєю працьовитістю і силою волі. По студіях на львівському університеті продовжує їх в Грацу. Тут в українському земляцтві "Русь" разом з Козачкевичем, Ціпановським — пізніше обидва провідники тіловиховних товариств в Коломиї і Городенці — займається фізич-

ними вправами, знаходить час закінчити тіловиховний державний однорічний курс, складає іспит на вчителя руханки в середних школах. Пізнавши тіловиховання з самих джерел, приглянувшись до нього підчас своїх подорожей по різних европейських осередках як Німеччина, Швеція, Франція, Чехія — він зумів відразу поставити на вірну дорогу наше тіловиховання.

А бракувало нам тоді не тільки вчителів, інструкторів, підручників, термінології тіловиховання, але в першу чергу зрозуміння ваги тіловиховання. Треба було починати працю від самих підвалин. І він бере весь тягар праці на себе з само посвятою та самовідданістю. Одних захоплює своїми европейськими думками-поглядами, другі дивилися на нього як на дивака. Але завдяки вмілому підходові він здобував собі молоде покоління, а з часом, як побачили наслідки його праці, здобував і старших.

Вже з його вступом у члени львівського руханкового товариства 1901 р. загальні збори вибирають його заступником голови товариства. Щоб підготовити провідників вправ і вчителів руханки, йому доручають керувати учительським гуртком. Він починає вчити руханки, як надобовязкової дисципліни в академічній гімназії. Втягає до вчительського гуртка гімназійну старшу молодь. В тому гуртку починається виконувати наша руханкова і змагова термінологія. З широким поглядом на справу тіловиховання дає йому ідейний підклад. Вже в 1902 р. львівські руховики прилюдно виступають з вправами і проломлюють байдуже ставлення громадянства до тіловиховання. Він присвячує увагу поширення тіловиховання серед широких селянських верств і 1904-1905 рр. дає в руки народного вчителя два посібники "Забави і гри рухові ч. І і ІІ", щоб учитель міг провадити з дітворою правильні гри на відкритому повітрі. А ті гри мають дати, як каже мотто на цих підручниках: "рух, сміх і завзяття". Те завзяття, якого нам так бракує. "Рухові гри мають виховати одиниці на добрих громадян, мають їх привчити забувати за себе самих і витривало прагнути до спільної мети". Чи не ідейна підстава вже в самих початках нашого тіловиховання. 1906 дає нам підручник "Копаний мяч" і в ньому ясно окреслює мету якій нам служить копаний мяч, а саме: "копаний мяч вчить здобувати і боронити". Чи не забувають про це наші грачі? Перша збірка вправ зявляється в цьому ж році. А далі зявляються збірки прилюдних вправ для пожежників, вправи списами, топірцем, хоруговками, рушниками, а згодом підручники "Ситківка", "Впоряд", "Лавчина і щеблівка", „Правила до ґаківки", "Народні вправи". Нові шляхи до тілесного виховання. Прорух. Сімнадцять брошур впродовж 13 років, не враховуючи сотень статтей у часописах та відчитів. Його ре-

ферат 1909 р. на Першому Просвітно-економічному Конгресі у Львові. "Значення руханкових товариств" ще й тепер свіжий своїми думками і підходом до справи. Він також виїзджає з рефератами до переферійних міст, вчить вправ на курсах. Тіловиховне життя починає охоплювати щораз то ширші круги в місті і на селі. Своєю невтомною працею зломив байдужість громадянства до тіловиховання, виховав з молоді справ робітників, які стали йому на допомогу. Виходять з-під його руки перші вчителі і вчительки тіловиховання, проняті його запалом і думками. Але їх було все ж таки мало, щоб вислати до Київа, чи Катеринослава, звідки до Боберського зверталися за вчителями руханки. У великій частині нашого тодішнього студентства з модним на той час антимілітаризмом до фізичного руху панувала відраза. Ці студенти не хотіли вдуматися в його гасла "кріпи свої сили, бо як ти слабий, то світ скрутить тобі карк".

Вже 1908 р. загальні збори вибирають його провідником сокільської організації, а 1911 р. організація робить у Львові перший свій здвиг, що зворушує українців з обох боків Збруча. Цей здвиг це проба здобуття спольщеного Львова, поворот сотень спольщених робітничих родин до своєї національности, які побачили на вулицях Львова народну силу. Нічого дивного, що після здвигу, вручає йому сокільство — за козацьким звичаєм — срібну булаву, як символ проводу.

Занадто ощадний в особистих видатках, він не жаліє своїх грошей на видання літератури чи інші потреби організації. Немає у нас ділянки з тіловиховного життя, яка не мала б виразних слідів його праці. Чи це буде змагове життя, чи Пласт, чи навіть зимові змагання. Скрізь він дає почин або допомагає. Вже в 1906 р. його учні в академічній гімназії засновують перший український спортовий гурток. Треба було тоді переконати ц. к. професорів, що назва "український" не страшна (ще на зшитках з вправами "руської" мови рутеністи боролись з назвою "український" вважаючи її за шкільний недолік). І він зумів назву оборонити. Гурткові допомагав порадою та вирядом. В гуртку починається легка атлетика, копаний мяч, пястуківка, гаківка на траві, совгарство, лещетарство, мандрівництво. Допомагає другим гімназіям зорганізувати такі гуртки в Тернополі та Перемишлі. З його ініціятиви і за його гроші видає львівський Сокіл брошуру д-ра Тисовського "Пласт", щоб ту ділянку поширити між усією молоддю. З його почину і співпраці вже 1907 р. починає виходити єдиний тоді руханковий часопис "Сокільські Вісті", який 1911 р. змінив назву на "Вісті з Запоріжжя". Також початки стрілецтва 1912 р. народжуються не без його участи і співпраці. Він гідно заступає український нарід і на конґресі фізичного виховання 1910 р. у Відні і 1912 р. на здвизі в Празі. Кожному крокові було притаманне почуття власної гідности, національ-

ної чести і громадської відваги. Публично виступав проти ц. к. Шкільної ради і її інспектора д-ра Пясецького, що на гімназійній виставці в Парижі присвоїв собі експонати українського тіловиховання.

Учив молодь побороювати ворогів і противників сокільської організації і сам поборював їх працею і успіхами тієї праці. Не диво, що хоч від 1911 р. почалася їдка, безглузда агітація проти сокільської організації, його невсипуща праця довела до того, що 1914 р. було 974 товариств в яких він був провідником. Своєю мовчанкою на напасті й змагання зєднинити т. зв. самостійні Січі разом з сокільською організацією довели в 1914 р. до спільного т. зв. Львівського Шевченківського Здвигу, в якому взяло участь 12.000 учасників і яким захопилися гості з-над Дніпра та Херсонських степів. На тому здвизі виступали разом соколи, Січі, Пластуни, змагуни стрільці. Дванадцять тисяч людей плило вулицями Львова. На тодішній час — небувалий похід.

Оглядаючи його працю перед першою світовою війною, не можна промовчати купівлі т. зв. українського майдану у Львові. Він добре відчував, що без такого майдану не може українська молодь Львова, а то й краю виховуватися з почуттям народної гідности на певних себе здисциплінованих і свідомих громадян. Її бо всюди поштуркували, зганяли з публичних майданів, відмовляли користуватися ними, ображали її особисте національне я. Львівський польський маґістрат відмовляв українцям використовувати площі на народні гулянки навіть тоді, коли їх організували добродійні товариства.

Тому то вже по здвизі 1911 р. він кидає гасло купити український город. Це гасло він здійснює. Присвячує йому весь свій вільний час, всі ночі. Ми дивувалися, коли він спить. Нераз після засідання в глуху ніч повертався додому і приносив учням поправлені вже задачі, що їх вони вчора написали. Крім того провадив переписку в справі пожертвування на купівлю городу майже з усіма частинами світу. За свої гроші висилає С. Шебця за Збруч, веде переписку з усіми тодішними свідомими українцями. До того діла притягає чільних українських самостійників. — Миколу Міхновського в Харкові та д-ра Луценка в Одесі. Справи не кидає і після війни, коли проживає в Америці. В тій справі він був сумлінням львівських українців. Не дивно, що перед самою війною дійшло до здобуття широкого 6-гектарового майдану для фізичного виховання української молоді. Хоч нині там, у тяжкий воєнний час росте городовина, то це незаперечна українська власність, яка безперечно дасть змогу після війни українській молоді гартувати свої фізичні сили. Чим же ж був український город, чи як його були привикли називати сокільський майдан, не треба пригадувати. Варто б підрахувати,

скільки там відбулося національних свят навіть за польських часів. Тоді й ті, які забули про його значення здивувалибся.

1914 р. з вибухом війни, Боберський цілковито поринає в стрілецькій організації. Працює в ній безперервно як член Бойової Управи. Перший відвідує УСС в Карпатах, організує і допомагає "Артистичній горстці" в полі редаґує і видає "УСС в Карпатах", "Збірник пісень УСС". Зібрав архів УСС, куди ввійшло понад 3.000 світлин з життя і боїв наших добровольців. Він видавав відзнаки та листівки на користь стрілецького скарбу. Статтями про УСС інформував чужинців про стрільців. Навіть в мадярських часописах находимо його статті про УСС. Робив він чорну роботу, якої не було кому зробити. Інтенсивно працював над організацією українського відділу на воєнній виставці у Відні, організував таку ж у Львові. Йому у великій мірі завдячуємо, що заховався прапор УСС.

Починаючи в перших днях листопада 1918 р. він працював у нашому секретаріяті військових справ, перебував і в Камянці Подільському, в 1919 р., звідки службово висилають його за кордон по допомогу для хворої армії. А там знова служба батьківщині.

Обїхавши українські осередки в Зєдинених Державах, обїздив їх і в Канаді і так перепрацювався, що аж захворів на безсоння. В самій Канаді він виступав на 45 вічах з відчитами про визвольні наші змагання. Закінчивши збірку на позику, видрукував окремий звіт про неї і осів в Канаді. До краю під польською окупацією повертатися не міг. Спочатку провадив своє підприємство, а через 7 років працював в англійському корабельному підприємстві "Кунард", ведучи в ньому український відділ. За час свого перебування виголосив там 102 відчити. 1924 р. викладав історію і географію України на курсі, що його влаштувало товариство українських вчителів в Канаді. У викладах ясно підкреслював, що "український народ може звільнитися єдністю і організованою фізичною силою". Допомагав досвідом канадійському товариству над еміґрантами. Зредаґував його альманахи: "Нове поле", "Прерія" і "Кленовий лист". Робив записки і писав статті до різних часописів в Канаді, Зєдинених Державах і Европі з підписом Оей, Рек, НЙ, Бб. Зібрав першу коротку "Літопись Канади" з життя українців. Цікаві є його нариси написані за оповіданнями наших переселенців про їхнє життя. Багато праці вклав проф. Боберський при збиранні статистики українських світських і церковних організацій в Канаді, якої до того часу майже не було. Він казав: ми мусимо провадити рахунок про нашу роботу, а без статистики це неможливе.

Не втручався до суперечок ні поодиноких людей ні організацій, ні партій. Вони приїжджаючи часом до Львова нарі-

кали на нього. Він висловлював погляд, що інтеліґенти не повинні розєднувати і розбивати нас. Противника відпирав ділом, яке виконував мовчки і вчасно.

1927 р. подорожував по Европі. Мав відчити в Білгороді, Будапешті, Чернівцях, Львові, Подєбрадах, Відні і Празі. У Львові щиро його вітало не тільки сокільство але й ціле громадянство.

Для молоді варто знати, що він, маючи майже 50 років зразково опанував англійську мову, писання на українській і латинській черенківці та світливство. Робив знимки з життя і праці українців. Збірку своїх знимок, зібрані канадійські видання, а також діяпозитиви з української війни призначив як підвалини "Канадійської бібліотеки". Зчасом канадійські українці назвали її "Бібліотекою ім. Боберського". Осідком бібліотеки було місто Вінніпеґ.

З далекої чужини проф. Боберський підтримував звязок з краєвими організаціями. Допомагав порадами, грошевими датками, уможливлював появу вісток про краєве тіловиховне життя в канадійських часописах. Заопікувався Авраменком, який відродив український танець між нашими переселенцями в Америці, пише та видає брошуру "Два вечорі Авраменка" (1927). Видав в 1925 р. "Розвій руханки серед українців" Т. Франка. Вміщує в канадійській пресі статтю С. Гайдучка "Провід тілесного виховання".

Відроджений наш тіловиховний рух за Польщі користується з його праць. Передають його забави і гри і всі збірки його вправ, що уможливлює змістову тіловиховну працю.

1932 р. переїхав до Югославії і жив в Тржичу, маленькому словінському містечку, серед Альп-Караванків, звідки родом його дружина, яка також багато грошей пожертвувала для відродження українського тіловиховання. І там не кидає його давня працьовитість. Втримує тісний звязок з краєм і Канадою, пише до часописей, ділиться з громадянством своїми спостереженнями і досвідом на полі тіловиховання. 1936 р. виїжджає на олімпійські ігрища і вміщує свої цікаві фейлетони і бистрі спостереження в "Ділі" для науки нашим тіловиховникам. 1939 р. дає ще нам дві брошури, які видає Сокіл Батько, а саме: "Українське сокільство" і "Помічення про англійський пласт".

Користувалася його працями і наша еміґрація 1940-1941 рр. Його збірку вправ палицею і хоруговками перевидано в Кракові, коли доводилося організувати тіловиховання на наших західних околицях.

Низка глибоко придуманих його гасел, що виховувала національно і суспільно цілі покоління ще сьогодні дуже актуальна.

Скільки про нього написано, як батька нашого тіловихо-

вання, громадського діяча і людину праці та обовязку.

Додати треба, що ведена ним німецька бібліотека була найбагатшою бібліотекою всіх гімназій в Галичині і то не тільки в твори німецьких письменників, але німецькі переклади всіх народів. Учні при допомозі німецької мови пробивали собі, як він казав, вікно у світ. Хіба ж більше треба згадувати про нього, як педагога? Згадують його добрим словом і ті учні, що рвалися вперед і ті, що часом відставали.

Відстав добрий учень у проф. Боберського в німецькій мові. На лекції виходить цей учень до професора і починає сваритися, що той його переслідує і т. п. Боберський терпеливо слухає. Учень скінчив. Мовчить. Проф. Боберський каже до учня: "а тепер скажіть мені по німецьки". — (учень говорив весь час по-українськи). Висновок цієї замітки — добра нота при кінці курсу.

В останніх часах проф. Боберський працював над спогадами з великої війни і праці в Боєвій Управі.

Та сумна доля не дозволила йому докінчити цю працю, з якої молоде покоління могло б черпати досвід і науку. В жовтні 1947 р. помер цей великий громадянин далеко від рідного краю.

Та все ж його високі ідеали незавмерли. Виховав він і його учні сотки і тисячі нових борців за правду, що їх голосив безупину повне півстоліття.

З архівів РФК

В здоровому тілі — здорова душа.

А де сила — там воля вітає!

НА СВІТАНКУ УКРАЇНСЬКОГО ТІЛОВИХОВАННЯ

Слідкуючи за первопочинами фізкультури на українських землях, не можемо ніяк поминути творців та пропаґаторів цього ж культу — греків, чи радше гелленів, яких прихід на Україну датується з часів около VIII-IX ст. до Христа. Прийшовши з міст корінної та малоазійської Греції заселили узбережжя від Дністра до Дону рядом міст і там продовжують свою культурно-цивілізаційну працю. Важніші з цих міст це: Тира (при гирлї Дністра, на її румовищах повстав український Білгород), Ольбія (основ. около 645 р. до Хр. при гирлі Богу, поблизу сьогоднішнього Миколаєва), Херсонес та Теодозія на узбережжі Криму, Фанагорія (староукраїнський Тмуторокань) Танаїс (при гирлі Дону, біля теперішнього Ростова) та інші.

Всі ці грецькі колонії стають не тільки торговельними осередками, де мешканці дбають лиш про це, якби то найшвидше позбутись товару. Тодішній грек, подібно як новочасний англієць — шукав по праці приємної розривки. Вихований в дусі найбільшого грецького поета Гомера та грецьких філософів шукав він розривки в театрі, палестрах і гімназіях; на всі ті цілі не жалував грек ніколи грошей. По містах будують греки величаві стадіони і гімназії де виховували греки свою молодь на сильних та здорових громадян.

На правому березі Бога, недалеко його устя збереглися по сьогодні румовища Ольбії, заснованої виселенцями з Мілету в Малій Азії. Вчені, які від 1902 р. знаходять в алебійських румовищах тематику у відтворенні життя і побуту тієї колонії на протязі кількавікового існування. І тут в руїнах старинної Ольбії знаходимо сліди найстаршої грецької гімназії.

Назва "гімназія" означувала первісно вправи, які виконували наго (гімнос — по грецьки нагий). Пізніше звали так місце для таких вправ. Були широкі гаї положені за містом, серед яких були побудовані спортові площі та будівлі для вправ. Такі гімназії були основою старинного виховання і тому, коли в XVI ст. шукали назви для середно загально-виховної школи — перебрали грецьку назву (але на жаль тільки назву, бо духа не прийняли).

Будівлі будовані в гімназіях звали палестрами. Вони мали одягальні, осібні приміщення для вправ мячем, для купелі,

тощо. Будівлі мали на середині подвіря, де відбувалися вправи в накулачництві (боксі), дужанні і скоках; зате біги, мети, кінна їзда та інші вправи, що вимагали більшого простору, відбувалися поза палестрою. Подвіря окружала колюмнада, призначена для глядачів. Коли ж хто знудився, тоді роздягався і вправляв біги, скоки чи мети. Навіть старші, поважніші громадяни заходили щоденно до гімназії, де відбували важкі вправи, щоб задержати здоровля.

Треба ствердити, що роля греків не обмежилася до будови стадіонів; у їхніх наслідників помітний великий вплив грецької культури у кожній ділянці життя з тіловихованням включно. Згадати б хоч старо-українську "тризну", яка нагадує вповні старинно грецькі поминки-змагання, влаштовувані в честь помершого.

На питання, чи наші предки словяни переїняли в спадщину від греків культ тіла та грецький напрям у вихованні молоді — важко відповісти тому, що замало досліджено ту справу, а доступні матеріяли не все дають влучну відповідь.

Для словян, як воїовничого народу — ідеалом був зручний, сильний воїн. Томуто словянин старався у різних боротьбах добути славу неустрашимого жовніра, бо той, що відзначався у боротьбі і зискав славу — міг засідати при пирах на почесному місці. А щоб бути правдивим вояком треба було вміти орудувати списом, луком та мечем. Щоб осягнути ті ідеали — словяни приучували молодь орудувати воєнним приладдям зручности і справности. Однак свідомого розвитку фізичної справности тіла в них ще не було. У греків фізичне виховання доходило до границь філософічного поняття, цілі самої в собі, а не як у словян — середника до цілі, а іменно до витворення хороброго і витривалого жовніра. Методи виховання праславян, хоч надто первісне, має найбільше примінення якраз тепер, у XX. столітті, коли фізичне виховання, охоплене щоправда відповідно філософічною системою, послідовне у своєму діланні, стремить до виховання хороброго і витривалого громадянина, який готовий кожної хвилини боронити рідну землю.

Що гарт тіла і душі нашим предкам не були чужі — стверджує грецький цісар Маврикій (582-601) словами: вони вільні і ніколи не даються наломити під ярмо чужої влади, а вже ніколи у власній землі..., ...вони витривалі, легко зносять спеку її холод, наготу тіла і голод...

З часів новітньої історії нашого народу — українське фізичне виховання може похвалитися одною з найстарших памяток писаного слова, що говорить про ті виховні справи. Це "Поучення дітям" Володимира Мономаха, що володів на київському великокняжому престолі від 1113-1125 рр.

Це поучення, що в ньому князь дає своїм дітям вказівки,

картки з ділянки фізичного виховання. Тих кільканадцять як мають дбати не лише про моральне чи духове виховання, але й про виховання тіла — це наші найстарші й найцінніші рядків із Мономахового поучення дають нам образ фізичного виховання в давній Україні. В поученні дає князь лише декілька вказівок гігієнічного і тіловиховного змісту; зате багато говорить про свої осяги у свому дуже буйному житті. Оповідаючи про те бажає, щоб і діти були такі самі як і він, що "13 літ перевів на ловах і мандрівках", "всіх подорожей зробив я в житті буже багато: 83 великих, а решту менших не памятаю".

"У Чернигові взяв я своїми руками в пущах 30 живих коней; крім того їздив по Росі й ловив руками дикі коні. Двічі тури брали мене на роги з конем, раз олень колов мене і двічі лосі, один ногами топтав, другий колов рогами; вепр відтяв меч на бедрі, медвідь відкусив мені підклад у коліні, лютий звір скочив мені на бедра і перевернув коня зі мною. Багато разів падав я з коня, голову розбив собі двічі й руки та ноги побив, побився в молодості своїй, бо не беріг свого життя, не щадив своєї голови". В одному місці є записаний своєрідний рекорд їзди: "Із Чернигова до Київа к отцю переїхав днем до вечора". Був це вправді гарний осяг, коли взяти під увагу тодішний стан шляхів. Переїхати за один день верхом 140 км. (така віддаль з Чернигова до Київа) — вимагало не тільки великої витривалости коня, але й справності їздця.

Чому завдячував князь таку фізичну вправність?

У першій мірі правильному життю та постійному перебуванні на повітрі. Це й дораджує він своїм дітям, щоб наслідували його в тому. "Нехай не застане вас сонце в постелі — так робив мій блаженний батько і всі мужі совершенні; а віддавши Богу хвалу — сядьте й передумайте з дружиною, що вам робити: чи їхати на лови, чи відбути суд, чи поїздити".

Доволі довгий вік князя Мономаха — прожив 73 роки — та його наслідників, доказують наглядно про сильну будову старинних українців. Вимоги кн. Мономаха: не лінуватися, рано вставати, постійний рух та відповідний відпочинок — на які то речі звертає головну увагу у свому поученні — сповняють у великій мірі всі ті напрямні, що їх пропагує нинішня гігієна. Тимто й подивляти треба великий життєвий досвід та знання кн. Мономаха.

Його поучення не втратили ще й тепер своєї вартости, можуть вони придатися й нашим змагунам. В поученні кн. Мономаха найдуть не тільки вказівки загального характеру, але найдуть ще й лицарський дух, що ним хай буде обвіяне ціле українське фізичне виховання.

проф. Е. Жарський

25-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТОВОГО СОЮЗУ

Один етап з історії української фізкультури

1949 р. замикає один етап в історії української фізкультури на землях західної України. Тому 25 років засновано у Львові спортову централю західної України – Український Спортовий Союз, що його працю продовжує сьогодні РФК.

Предтечі УСС

Ідея централізації фізкультурного руху на західно-українських землях була вже не нова. Самий "Сокіл-Батько" вказував вже спортовцям 1920 рр., якими шляхами має йти організація українського спорту, щоб домогтися успіхів.

Коли творилися "Січі" і на терені західної України повстало приблизно 1500 сокільських і січових гнізд (на около 3000 сіл), вирнула потреба створити централю, яка мала б завдання нормувати це тодішнє фізкультурне життя. Старанням "Сокола-Батька" а головно проф. Боберського, створюється на передодні 1914 р. централя, що зветься Сокільсько-Січовим Союзом. Виявом її організаційної сили був незабутній здвиг в 1914 р., а саме на передодні першої світової війни.

На нові шляхи

Воєнне лихоліття не вбило спортового запалу колишніх соколів. Вони згуртовують коло себе нове покоління та спільно вже відбудовують усе фізкультурне життя. Одначе лікування воєнних ран іде повільним темпом. На це складаються різні причини: брак фондів, брак людей охочих до праці, і найважніше, перепони влади. Але безупинна праця учнів проф. Боберського таки дала овочі.

Починають працювати сокільські гнізда, повстають нові спортові клюби, площі зароюються молодими руховиками й спортовцями. У підході до фізкультурних проблем помічається вже деяка зміна. Коли в довоєнний період переважала руханка над іншими родами спорту, то тепер, у 1920-24 рр. за ненадто бажаним прикладом сусідів, починають брати верх інші роди спорту над руханкою. Має це додатні і відємні наслідки. Не все молодий спортсмен умів сполучити спортові вимоги з руханковими основами. Залишені самим собі молоді спортовці починають викривлювати ідею українського спорту. Грозить небезпека, що український спорт може піти на манівці. Щоб хоч частинно зарадити лиху, повстає при Соколі Батьку спортова секція, яка охоплює цілість українського спортового життя, та дає загальні напрямні його розвит-

кові. Вона відновлює в 1923 р. Запорізькі ігрища, влаштовує змагання за першенства копаного мяча, сітківки, наколесництва, тощо. З кожним днем охоплює спортове життя щораз ширші маси, повстає щораз більше спортових клюбів, а враз з тим виринає потреба створити надрядний спортовий орган, в цілості присячений розвиткові спорту.

Підготовчі праці над створенням такого спортового союзу поробив провід спортової секції "Сокола-Батька". Після переговорів з проводами існуючих тоді спортових товариств випрацьовано статут і в літі 1924 р. скликано

Перші загальні збори УСС.

Відбулися вони в залі "Просвіти" при участі відпоручників майже всіх товариств, що існували на західно-українських землях. Першим головою УССоюзу вибрано сотника Ю. Навроцького. Він заанґажував у ролі спортового тренера популярного тоді спортсмена, важко-атлета Волинця (тепер перебуває в Південній Америці), що обєднує довкола себе важко- та легкоатлетів.

Цей етап праці УССоюзу можна схарактеризувати як намагання звести до правильних організаційних рямок ціле українське спортове життя. УСС видає у той час низку спортових правильників, редаґує часопись "Спорт", влаштовує перші повоєнні футболеві першенства, легкоатлетичні, наколесні та плавацькі змагання, тощо. Хоч УСС вклав доволі багато праці в те, щоб сперти фізкультурне життя на базі якнайширших мас, та щоб рівномірно розвивались усі роди спорту, все ж найбільше розвинувся і здобув популярність копаний мяч. Як касовий спорт давав він великі приходи, викликаючи рівночасно цирковий "смак". Panem et circenses — щораз більше почало брати верх над спортовим духом. Не помогли спроби стягнути на зустріч з краєвими дружинами "Русь" з Ужгороду, чи "Довбуша" з Чернівців. Були це дні великої радости та підйому, але вони рівночасно показали владі, якою небезпечною може бути спортова Україна, коли дати її змогу розроститися.

З цього моменту починається атака на український спорт. Починає її польська преса невинним "підкаджуванням", а згодом легковаженням, мовляв, відгородилися ви китайським муром і хочете пхатися у спортових патриціїв; без зустрічі з польськими дружинами — своєї кляси не поправите. Ці і їм подібні стріли дійшли врешті своєї мети. На бурхливих загальних зборах УСС в 1928 р. частина спортових клюбів виступила з союзу та пішла своїм шляхом. Решта залишилася у старих лавах.

1928-31 роки були найвищим етапом праці УСС. З моментом пацифікації в Галичині починається поволі зворот у цілому нашому спортовому житті. Навіть ці клюби, що всту-

пили до польських союзів побачили свою помилку і поволі почали застановлятися над своїм кроком. А тимчасом УСС щораз підноситься вгору і росте в ширину.

На перший плян висувається легкоатлетика, плавання, гри, її інші спорти. Дає це запоруку правильного розвитку. З кожним роком помітно зростає число активних членів і спортова вартість українського спорту набирає поважнішого значення. Останні змагання в 1938-39 рр. згуртовують на старті великі як на тодішні відносини маси спортовців (у легкоатлетичних змаганнях брало участь понад 300 змагунів з 50 клюбів). Усі відчували, що напорові ворога можна протиставитись лиш тоді, коли ціле життя буде згуртоване коло одної ідеї. Дальшому ростові станула на перешкоді друга світова війна. З приходом большевиків заникло все спортове життя (в розумінні західного спорту). Не сприяла його ростові також німецька окупація. Розвиток українського спорту на еміґрації залежить уже виключно від нас самих.

З перспективи 25 років треба ствердити, що український спортовий Союз зробив велику працю. Може його успіхи не будуть дорівнювати успіхам західних союзів, може і досягнення на площах західної України не дорівнюють досягненням західних спортовців, але висока ідейність українських спортовців впродовж 25 років праці збудувала їм памятник, триваліший від криці.

Проф. Е. Жарський

Ставайте в ряди С. Т. Україна!

ПІДСУМКИ ДЕСЯТИРІЧЧЯ

(З історії українського спорту 1939-1948 рр.)

Без сумніву важко в короткій статті схопити розвій на протязі останнього десятиліття одної з найбільш рухливих ділянок громадського життя -- спорту. Це завдання тим трудніше, що приходиться його розвязати без будьяких джерельних матеріялів, а тільки на підставі памяті учасників подій останніх років.

Мало на якій ділянці суспільного життя події відбилися так гостро, як саме на спорті. Український спорт пережив глибокі потрясення. Він переходив від одної системи до другої, жив розбитий на дві течії по обидва боки барикади, знову сходився і, шукаючи, як і всі ділянки незалежного українського національного життя, можливости свобідного, коли вже не розвою, то бодай збереження, -- перейшов на еміграцію. Наскільки ця остання фаза існування нашого незалежного спорту буде фазою його успішного розвитку — покаже майбутнє. В усякому разі вже сьогодні є ознаки, які стверджують здобутки останнього періоду, на відміну від багатьох інших ділянок нашого життя.

Що вважатимемо ми українським незалежним спортом, пишучи цю статтю? Український спорт не мав змоги розвиватися свобідно і мусів іти за тими можливостями, що їх давали йому державні організми, в які його силоміць включено. На сході український національний спортовий рух, як відомо, не має можливостей розвитку. Засновані в Галичині ще до першої світової війни організації фізичного виховання, як "Сокіл" і інші, пізнішого походження, з приходом большевицької влади були ліквідовані, і для українського національного спорту, як такого, не було місця в советській системі. Спортсмени українського походження брали участь у спортовому житті СССР. Деякі з них здобували світової слави, як плавець Бойченко, рекордист світу, штанґісти Куценко та Попов, легкоатлет Люлько і багато інших. Це все ділялося однак в рямах т. зв. "советського спорту", зокрема на зовнішньому форумі. Так само і далі чуємо про великі досягнення киян у важкій атлетиці: Гордієнко добуває першість СССР з маратонського бігу і т. д., але все це не записується на добро українського спорту, бо його в "найдемократичнішій державі світу" просто немає. Тому про національний україн-

ський спорт доводиться говорити тільки, коли мова йде про Західні Українські Землі до війни і еміграцію, зокрема европейську, підчас і після війни.

Український спорт на західних українських землях, зокрема в тій частині, що перебувала під польською окупацією, з огляду на інші ніж на сході, умови — пішов іншою дорогою. Не входячи в історію та походження його (це зрештою, не є завданням цієї статті), можемо ствердити, що як "ортодоксальна" частина західноукраїнського спорту, що аж до війни ізолювала себе від контакту з поляками, так і друга — його більш компромісова, яка вбачала реальну користь в контакті з сильнішим противником, — заховали весь час свого існування виразне обличчя українського спорту. Українські спортовці, без огляду на те, чи змагалися вони за першість Спортового Союзу, чи "Звйонзку Спортовеґо", були і залишилися українцями, не беручи, очевидно, до уваги слабших характером одиниць, які захоплені силою державного спорту, що давав їм більші можливості, переходили зовсім в його ряди (Труш, Щирба, Беґай).

У.С.Т. "Сян" Перемишль в 1936 р. — стоять з ліва: Качмар. Побідинський. Білецький, Федорович. І. Ґібалевич, Суський, Турко, Партика, Неофіта; Ходань; Лсхіцький.

Останнім часом, в наслідок росту українських клюбів, які починали щораз сильніше суперничати з польськими, — помітне явище повороту українських спортовців до своїх національних клюбів; яскравим прикладом був відомий боксер Білий, співтворець одної з кращих боксерських дружин УСТ "Україна" — Львів. Взагалі треба ствердити ріст українського спорту в останні роки перед війною, коли йдеться про спортсменів, обєднаних в Спортовому Союзі, в таких ділянках як легкоатлетика, плавання, теніс, лещетарство, — та успіхи, здо-

бутi спортовцями, якi змагалися в українських клюбах у спортовому польському союзi — в дiлянцi футболу, гокею, боксу та циклiстики.

Вибух вiйни застав український спорт у його природному ростi. Його не могли загальмувати нiякi адмiнiстративного порядку переслiдування включно до найболючiшого удару, що ним було позбавлення польською адмiнiстративною владою "Українського Городу" — площi Сокола Батька, яку придбав український нарiд пожертвами за iнiцiятивою батька українського спорту, проф. Боберського. Вiйна роздiлила i зєднала українську територiю, а слiдом за тим роздiлила i зєднала українських спортсменiв. Роздiлила землi на захiд вiд Сяну, приєднала решту Галичини, а згодом i Буковину до Української ССР. Погляньмо спершу на вiддiленi територiї.

В моментi нового розбору українських земель помiж новими окупантами восени 1939 р. на захiд вiд Сяну було дуже слабе українське спортове життя. Найсильнiшим був, без сумнiву, перемиський "Сян", який, завдяки положенню свого грища на захiдному березi рiки, зберiг своє iснування. Крiм цього з важливiших клюбiв був вiдомий КЛК — Ярослав, де перед вели вiдомi легкоатлети Мартиновичi. Пiд нiмецькою окупацiєю український рух фiзичного виховання пiшов у двох напрямах: перший, — загальний, який стихiйно охопив усю українську сiльську молодь, — масовий рух в рамах загальної органiзацiї "Куренiв Молодi". Другий напрям, що його репрезентував передусiм "Сян", — це був шлях спортових виступiв в рамах спортового союзу т. зв. Генерал-Губернаторства. Цей шлях дав безперечно багато успiхiв перемиському клюбовi; конкретно найбiльшим з них була гра за чашу ГГ, в якiй "Сян" дiйшов до фiналу, в якому, пiсля драматичної боротьби, програв дружинi лiгунiв у Варшавi 6:1. Однак цi технiчно-спортовi успiхи не принесли тривалої користи "сяновикам" i вже наступного року нi перемиського нi iншого українського клюбу до iгор з нiмцями не допустили, мовляв, "ми проливаєм кров на фронтах, а ви хочете нас перемагати в запiллi".

Крiм Перемишля, новi спортовi осередки повстали в Переворську, Ряшевi, Краковi, Сяноку, Холмi i iн. Всюди веде перед прибула з-за Сяну галицька емiграцiя. "Куренi Молодi", яких повстає дуже багато, мають у своїй програмi, як частину дiяльности, i спорт, особливо руханку, вiльноручнi вправи та маршi. Спортове життя розвивається щораз ширше. Вiдбуваються численнi змагання з рiзних дiлянок спорту i в рiзних мiсцевостях. Легкоатлетичнi змагання (Обласнi в Перемишлi при участi вiдомих ярославських легкоатлетiв) далi двоматч Краків-Ярослав, великi змагання в Холмi при участi змагунiв iз Сянока, Ярослава, Холма та Люблина, т. зв. "Свята

Могил", сполучені із спортовими змаганнями, наколесницькі біги, як напр. біг Пикуличі-Краків, де змагуни несли землю з могили в Пикуличах, далі змагання з відбиванки і лещетарські, взимку на закінчення лещетарського курсу в Криниці; в 1941 р. краєві лещетарські змагання в Команчі на Лемківщині — це все були вияви широкого руху, започаткованого прибулими зі сходу.

Треба згадати ще одну ділянку, звязану з спортовим рухом, а саме — видавничу діяльність. В тодішньому краківському "Українському Видавництві" вийшло друком кілька брошур, зокрема: "Змагові гри", "Правильник лещетарських змагань", "Лещетарський виряд", "Змагові марші" (автор Я. Рак), далі "Вільноручні вправи", "Вежі". та ін. Крім того виходив часопис для молоді "Дорога", де чимало місця присвячувалося спортові, а щоденник "Краківські Вісті", раз на тиждень давав спортову сторінку. Як бачимо, під цим оглядом тодішня еміграція стояла куди краще від теперішньої, яка спромоглася на видання маси безвартісної, всіма крити-

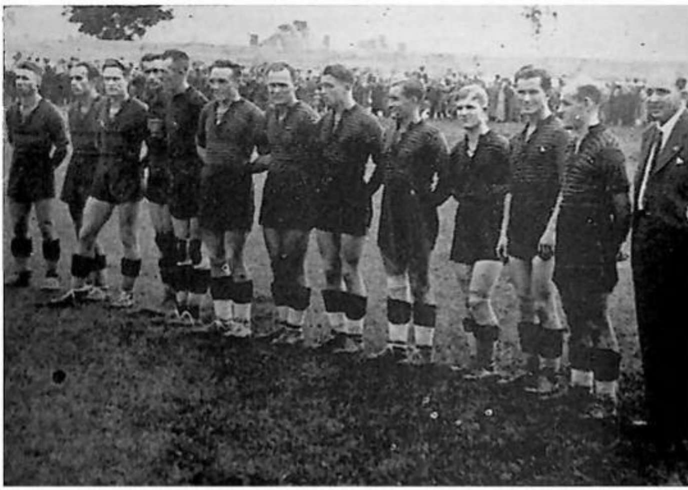
Змагуни С. Т. "Україна" Львів і УСТ Сян Перемишль перед змаганням в 1938 р.

кованої "літератури", але не може спромогтися на фаховий фізкультурний журнал, не говорячи вже про окремі книжкові видання чи загальну пресу.

А що ділося за Сяном? Часом тільки між двома пісоньками про Катюшу, що долітала з радіових рупорів, вдалося ловити якусь спортову радіопередачу з окупованої "єдинокровним братом" України. Як здавалося, на підставі трансмісії матчу боксерів Київ-Львів, у зустрічі спортсменів двох світів автохтони не встояли проти пришелців так, як не встояв

на рингу найкращий західноукраїнський боксер Білий.

Безпосередньо після приходу большевиків спортове життя в Галичині завмерло. Лише вкінці жовтня перші львівські футбольні клюби, як "Україна", "Погонь", "Гасмонея", підсилені до речі, втікачами з заходу, почали розігрувати між собою перші матчі. Але це тривало не довго. Ці традиційні товариства швидко ліквідували; на їх місце прийшли закладені новими володарями "Динамо", "Льокомотиви" та "Піщеви-

Репрезентаційна одинадцятка С. Т. "Україна" Львів. у 1937 р.
Стоять зліва: Підлісецький, Маґоцький II., Петрів, Ґнура, Босий, Скоцень II.; Воробець, Каратницький, Мікльош II., Богурат, Романець, Маґоцький і тренер Моор.

ки". Першою зустріччю спортовців західних і східних українських земель з футболу був матч київського "Динамо" проти репрезентації Львова (до речі інтернаціональної) при участі багатьох змагунів-втікачів із заходу Польщі, виграний київськими енкаведистами ("Динамо" — клюб робітників НКВД) 6:2. Обоє воріт для Львова здобув Скоцень II, найкращий змагун на площі, якого незабаром "добровільно" перевели до Києва, де він грав аж до вибуху війни. Решта українських футболістів розбрилися в різні сторони. Молодші пішли до "Спартака" (Зубач, Ґнута, Тихоліз), старші лише по році виплили в дружині "Облспоживспілки" де зібрався майже весь актив "України". Грачі-студенти зібралися в дружинах високих шкіл, які стояли на дуже доброму рівні. Вза-

галі помітне було піднесення кляси молоді й обниження старих змагунів.

Інакша справа була з гокеєм. Змагуни "України", які вже до війни добули останнім часом поважні успіхи, згуртувалися першого року в "Спартаку", а другого в "Буревіснику". Обидва рази вони здобували віцепершість Львова. Ще більші досягнення здобули колишні гокеїсти "України" в іграх за першість СССР із цієї ділянки, де в збірній Львова грало 4 українців, молодих вихованців "України" (це були ті самі, що підчас німецької окупації згодом здобули великі успіхи, перемагаючи всіх противників, а деякі з них в 1947 р. перемагали американців у Ґарміш-Партенкірхен). Деякі із змагунів українців зайнялися також тренерською роботою (Бучацький, Дицьо).

В спортових іграх, відбиванці та кошівці українці грали передусім у дружинах високих шкіл, але особливих успіхів не мали. В першенській дружині Львова "Здоровя" грав тільки один українець, Припхан І (тепер у Венесуелі), а в кошівці було ще гірше, бо тут робили ми перші серіозні кроки. Взагалі наші тут були куди слабші не тільки за місцевих поляків, але й за совєтські дружини, де грали також не-українці. В легкоатлетиці, крім старших змагунів, як Гатум, Гавриляк, Крупка, Чехут, приходять нові сили, як Лєхіцький, Микитович, Микитюк (тепер на еміґрації), які стартують проти забручанських легкоатлетів. Помітне явище поворотців, зденаціоналізованих з-поміж польських рядів, які заявляють себе українцями (Дружбяк, Корженівський — тепер знов виступають як поляки).

Боксери з "того боку", серед яких було чимало українців, виявилися кращими за "панських" боксерів. Тільки один Білий (Львів) здобув раз першість, а раз віцечемпіона своєї категорії в УССР. Збірна УССР і Харкова розбила репрезентацію Львова (різнонаціональну) обидва рази по 14:2. Щодо важкої легкоатлетики, то тут треба ствердити, що світової кляси совєтські змагуни, як Куценко, Попов (українці) і Новак (жид), які справді заімпонували Західній Україні, не збудили однак особливого зацікавлення до тієї ділянки спорту. Зате гарно розвинулася й поширилася на сході руханка на приладах, яка в Галичині, завдяки "Соколові" мала також непоганих представників.

В плаванні галичани стояли далеко позаду від місцевих поляків і жидів, не кажучи вже про світової кляси совєтських плавців. Цікаві були змагання при участі рекордистів світу Бойченка і Мєшкова.

Непогано був репрезентований теніс, власне двоє українців, які брали участь в іграх за першість. Перший з них це Чайківський, який і тепер на еміґрації здобуває міжнародні

успіхи. Він здобув пяте і раз перше місце в іграх за першість СССР в синґлі, а два рази разом із поляком Гебдою (Львів), — першість СССР в деблі. В турнірі за першість Західної України Чайківський здобув мабуть, найбільший досі успіх українського спорту, перемагаючи тодішнього чемпіона СССР, колишнього світового польського інтернаціонала, згаданого вже поляка Гебду.

Треба ствердити, що зустріч українських спортовців із технічно високовартісними совєтськими змагунами дала західно-українським спортовцям багато нового і цікавого. Їх психічна загартованість не дозволила надихати себе змістом совєтського спорту натомість вони набули багато досвіду, віри в себе, завдяки перемогам над польськими змагунами, які, не маючи за плечима державного апарату, багато втратили зі свого німбу непереможних. Отже треба ствердити, що український незалежний спорт добре склав іспит при зустрічі зі сходом.

Новий період принесло літо 1941 р. Українські землі знову дістаються майже повністю, під владу одного окупанта. Дві течії українського спортового руху, переділені "дворічним кордоном" зливаються в одне. Ідейний зміст, вбраний з конечности в нові форми, і багатий змаговий та технічний досвід дають цікаву синтезу, яка однак не могла найти завершення з огляду на нестерпні політичні умови. Кращі стадіони заміняються німецькими "кампфбанами" призначеними для "герренфольку", плавальні бесейни і тенісні корти дістають вивіску "нур фюр дойче", з домівок і кращих приміщень викидають українські спортові товариства.

Коли додати заборону наших традиційних із спортом повязаних організацій як "Сокіл", "Пласт" і т. д., будемо мати повний образ обставин, в яких опинився український спорт за німців. Треба було пристосуватися до обставин: із "Сокола" робиться Українське Тіловиховне Товариство (УТТ), зміст Пласту переходить в "Улад Молоді" і т. д. Можливості українського спорту значно більше обмежені ніж у будь-якій з окупованих країн, як у Франції чи Норвегії, не кажучи вже про спортовий рай окупованої Чехо-Словаччини — "Протекторату".

Проте спорт живе і розвивається в деяких ділянках досягає навіть висот, досі ще не досягнених. Сюди належить насамперед гокей. Особливо в першому сезоні 1941-42 рр. німці не орієнтуючись ще в силі українського спорту, запрошують гокейну дружину "Україна" до участи в двох турнірах. Наші гокеїсти сперті на змагунах, які вже за Польщі, а потім у часи большевицької влади підготували силу того спорту, добувають сензаційні перемоги над німецькими та псевдонімецькими дружинами, складеними з поляків-фольксдойчів, найкращих гокеїстів колишньої польської збірноти. Вигри в

турнірі у Кракові, а потім у Криниці спричиняють запрошення нашої дружини в Німеччину. Але олімпійський стадіон у Ґарміші не побачив тоді українських гокеїстів, які, без сумніву, в тодішній формі стали б европейською сензацією. Рішуча заборона ґестапо перекреслює ці здобутки нашого спорту. В наступному сезоні довелося обмежитися тільки до льокальних галицьких змагань у Коломиї при участі місцевого "Довбуша" і УССКу, куди перейшла частина змагунів "України". Перше місце здобув УССК, перемагаючи господарів — 9:3 в жахливих льодових і атмосферичних умовах. На другий день в нормальних умовах виграли гості 19:0. Третій сезон 1943-44 теж поза рами кількох льокальних зустрічей не вийшов. Кілька змагунів мали змогу грати в Криниці. Взагалі рівень цього спорту піднісся тоді дуже високо, але, на жаль, не було змоги цього якслід використати.

Іншою ділянкою, де треба відзначити поступ, були спортові гри. Відбулися двократно крайові змагання за першість. Першого року у Станиславові, першуном з відбиванки несподівано вийшла дружина із Скалату "Скала"; поміж жінками програмово: КЛК Львів. В кошівці чоловіків "УТТ ІУ" переміг УССК, а жінки УССКу перемогли "Черника". У 1943 р. в Бориславі у відбиванці жінок перше місце знова зайняли

Одинадцят-ка УСТ "Сян" Перемишль 1942 р.
Стоять зліва: Дмитришин, Іванський II, Федорович II., Іванський І., Турко, Замірський, мґр. Красник — голова, Я. Андрухович — суддя, Партика. Долішний ряд: Залуцький, Дутко, Мандрика, Хитра.

змагунки КЛК, у чоловіків — львівське "УТТ ІУ". З кошівки першуном вийшов 'Сян" — Перемишль, спертий на добрих довоєнних змагунах, у жінок першість здобули студентки УССК, виявляючи порівняно добрий рівень гри. Крім крайових змагань за першість слід відмітити цілий ряд товариських і обласних змагань. З цікавіших змагань, варто відзначити турнір трійок з відбиванки чоловіків (зима 1942 р.), виграний КЛК, турніри кошівки у Перемишлі і Львові (1943 р.), та гостина студентів з Відня "Січ". Взагалі рівень добрий, хоч не досягав пізнішого еміґраційного. Помітний був ріст в легкоатлетиці, яка заслужила на імя масового спорту. Доказом цього були двократні, вдатно організовані крайові змагання за першість в 1942-43 рр. Участь численних змагунів усього краю, дуже добрі досягнення і між жінками, і між чоловіками, а також, що особливо треба підкреслити, велике зацікавлення публіки, — ось козирі легкоатлетики тих часів.

Першість здобув першого року львівський КЛК, у другому році — УССК. Крім того, львівські легкоатлети часто виїздили в провінцію, виступаючи проти змагунів Самбора, Дрогобича, Станиславова і т. д.

Плавання не занотувало особливого поступу. Відбулися два рази тільки крайові змагання. Першого разу в критім басейні у Львові, де переміг КЛК, другого року на Замарстинові, теж у Львові, де перемогу здобув станиславівський "Черник". З тенісу перший здобув Чайківський перед Олійнишином, але про якесь реґулярне життя спорту не доводиться говорити.

Окреме місце треба присвятити футболеві. Відразу, після відходу совєтів активізується більшість довоєнних товариств і навіть повстають нові. Спочатку відбуваються ігри за чашу, яку здобуває "Україна", далі твориться кляса першунів, до якої входять: "Україна", УССК, "Гарбарня", "Тризуб" — усі у Львові. далі "Сян" — Перемишль, "Скала" — Стрий, "Дністер" — Самбір, "Заграва" і "Черник" — Станиславів, "Довбуш" — Коломия. Першуном виходить тоді львівська "Україна", спадають "Заграва" і "Тризуб", а на їх місце входять "Лемко" — Сянік і "Ватра" — Дрогобич. В другому сезоні першість здобуває несподівано "Скала" — Стрий. Третього сезону не має вже часу покінчити, бо знову приходять большевики. Цікава була участь великої кількости "натуралізованих" поляків.

Щодо лещетарства, то цей спорт з огляду на примус здавати лещетарське спорядження, не міг розвиватися зовсім. В сезоні 1943-44 насилу вдалося влаштувати змагання в Славську, де, крім старих, вправних міських змагунів, відзначилися і сільські лещетарі.

Взагалі цей період дав українському спортові, не зва-

жаючи на всі обмеження багато цікавого.

Від літа 1944 сталися глибокі зміни. Більшість української молоді була вже тоді розсіяна по Европі... В житті нашого спорту почався еміґраційний період. І тут — треба підкреслити — українські спортсмени не вміють жити в безділлі, а головно неорганізовано. Це не перебільшення — доказом є той факт, що досі більшість чужинців у Німеччині не спромоглася на свої центральні спортові організації. Винятком є тільки мабуть жиди і... українці, які вже восени 1945 р. організують в таборах ДіПі перші спортові клюби ("Лев", "Чорногора", "Буревій"), а незабаром після цього — найвищий спортовий чинник Раду Фізичної Культури. Ця інституція обєднує всі спортові товариства американської та англійської окупаційних зон (46 товариств в обох зонах), має 5 обласних делеґатур в американській зоні; в ній обєдналися різні спортові та організаційні підбудови, як Обеднання Спортових Суддів, Виділ Верифікації і Карности і т. д. До РФК не належала тільки в сезоні 1945-46 футбольна дружина "Україна", складена з колишніх змагунів цього самого клюбу та кількох німців, вона після початкових успіхів, в наслідок фальшивого керування, опинившись без підтримки громадянства, ліквідувалася.

Годі оцінювати події, які відбуваються перед нашими очима. Проте треба ствердити, що не зважаючи на всі хиби, які виявляє в даний момент наш спорт і які викликані неминучим товаришем еміґрації — деякою деморалізацією, — він не спинився в своєму розвиткові, а навпаки, в багатьох ділянках пішов вперед. Коли йдеться про чисто спортову діяльність, то вона до грошевої реформи виглядала так: РФК проводила змагання за першість з таких ділянок спорту, як легкоатлетика, спортові ігри, лещетарство, плавання, настільний теніс, футбол, шахи.

Найбільший ріст показує ділянка спортових ігор, де зокрема в кошівці, в наслідок постійного контакту з балтійцями, рівень підноситься щораз більше і досягнув уже небувалої в нас висоти европейських націй. Доказом є першість Олімпіяди ДП з волейболу і 4 місце баскетболу. Краще могла б бути використана в лещетарстві близкість Альп і можливість навчитися чогось у німецьких майстрів світової слави.

Футбол виявляє слабий поступ. Легкоатлетика і плавання, не зважаючи на сприятливі умови та підтримку громадського чинника (нагорода "Української Трибуни" для першуна легкоатлетики), лише в 1948 р. здобулися на більший успіх. Настільний теніс демонструє міжнародний успіх — перемогу з наслідками 12:1 над естонцями. В шахах відомий змагун д-р Богатирчук має міжнародний успіх. В туристиці

змагуни "Орлика" добувають східну стіну Великого Вацмана.

Щодо спортового виховання зроблено великий крок вперед, а саме організовано в Міттенвальді Педагогію Фізичної Культури, яка готує під керівництвом видатного спеціяліста проф. Куліша майбутніх вчителів фізкультури. Крім того широко пропагується відзнака Фізичної Вправности, яка здобуває собі щораз ширші права на популярність.

Без сумніву, не одно вдалося б ще зробити в українському спортовому еміґраційному житті. Одне можна з усякою певністю ствердити: досвід минулих літ використовується і збирається новий. До праці в українському спорті втягнено майже всі творчі сили, які дають запоруку, що вони не змарнують часу, який доводиться нам перебувати на чужині. Відрадне явище — співпраця уродженців усіх українських земель із різними здобутками, системами думання й успіхами. Всі вони працюють під цю пору, чи молоді чи старі — для однієї спільної мети — добра українського спорту.

О-як

ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИЩА СТАРИННИХ ГРЕКІВ

Ввесь світ глядить в сторону олімпійського стадіону і ожидає нетерпеливо кожної вістки із олімпійських змагань народів. Так само було й колись, тому 3000 літ, коли тодішній грецький світ — ожидав мистця із найбільших грецьких ігрищ в Олімпії.

776 р. перед Христом відбулися перші історичні ігрища в Олімпії, що правда, такі ігрища відбувалися там із давендавна, від хвилини, коли в старинній Греції відкрили правду: "Здорова душа в здоровому тілі".

Нерозривну цілість двох частин існування одної людини: душі і тіла, старинні греки не відділювали від себе. Вони зрозуміли якслід гармонію душі і тіла. Те й бачимо в їхніх олімпійських ігрищах, що про них ось так співав грецький поет Піндар, співець побідників:

"Як найцінніший первень — вода
Як золото — найбільший скарб землі —
Як блискуче сонце найяркіше проміння й жар зсилає —
Так кожний грек лиш одні ігрища в Олімпії величає".

Греки не знали семого дня відпочинку — неділі; зате відбувалося в них багато свят у різні пори року і місяця, в честь різних грецьких богів. Греки думали, що богам най-

краще подобаються ігрища. Крім того влаштовували вони також різні ігрища місцеві, в честь народних героїв та померших. В книгах найбільшого старинного півця Гомера, стрічаємо описи таких прегарних ігрищ.

Коли Ахіль втратив свого товариша, який згинув в боротьбі, то вважав, що не зможе ніяким іншим способом віддати погибшому чести, як лиш влаштованням змагань. Король Алькіной, коли хоче показати свому гостеві, до чого здібний його нарід, влаштовує ігрища, щоб таким чином звеличати присутність достойного гостя.

Декотрі ігрища відбуваються постійно в означених місцях у честь богів; з них чотири добули з часом значення "пангеленських" — загально грецьких. Були це: найславніші Олімпійські (в Еліді) — пітійські (в Дельфах) — істмійські (під Коринтом) та немейські (на Пелопонезі). Ті ігрища називали "святими боротьбами". Найславнішими були Олімпійські ігрища. Місяць, в котрім відбувалися ті ігрища — був місяцем святого миру. Ігрища відбувалися в честь найбільшого грецького бога Зевеса. Місце, де відбувалися ігрища, було святе і недоступне для тих, що йшли у злих намірах, або з оружжям. Всі учасники змагань і видці, які йшли на змагання, були під опікою Зевеса і їх не можна було бити чи робити їм пакости. Ця нетикальність осіб і час святого миру обовязували всіх, і то не лише греків але й чужі держави. Могутні держави під загрозою клятви — навіть Александер Македонський — платили без найменшого спротиву високу гривну за зломання цього святого миру жовнірами. Святий мир знаходив послух у всіх; всі кидали міжусобиці, племена переривали свої ворожнечі, забували підчас того свята за свої злоби і йшли безпечно на ігрища. Це було найбільшим середником до збудження інстинкту спільноти у всіх греків. Як популярною була Олімпіяда, хай свідчить про це факт, що греки рахували після них роки. Олімпійські ігрища відбувалися що чотири роки, а час від одних до других звався "Олімпіядою".

Точні початки Олімпійських ігрищ нам невідомі. По переказу творцями Олімпійських ігрищ були Пелопс та Геракл.

Як історичний основник та відновитель ігрищ був відомий король елійців Іфит. Павзаній каже, що в Олімпії є старий, мідяний кружок, т. зв. "диск Іфита", де був виписаний закон святого миру.

Точна історична дата датується з р. 776 перед Христом, коли елієць Коребос побідив у бігу; є це достаточно відомий історичний факт. Рік 776 п. Христом є отже відомим нам роком створення ігрищ і від тоді числили греки по Олімпіядам.

Якже ж виглядали Олімпійські ігрища?

“Надійшов час Зевесового свята,
Поздержіть сварки. Зброї замовкніть.
Цеж бог Зевес всіх у своїх порогах вітає.
Вільні й свобідні є для всіх дороги,
Над всіми сам Зевес божеську опіку має”.

Так звучав закон святого миру, який закінчував всі сварки в цілій Греції. Кожний був безпечний, міг без боязні опустити свій дім і піти до святого місця, бо панував святий мир.

По всім усюдам висилали окличників із запрошеннями до участи в ігрищах. Але участь в ігрищах могли брати лиш ті громадяни, які нічим не провинились, були чесними і справедливими та які, як слід сповняли свої горожанські обовязки. Тому й не один мусів резиґнувати з участи в змаганнях за найбільшу нагороду ігрищ -- лавровий вінок тому, що не віддав колись чести Зевесові, або спроневірився грецькій народній справі.

Підчас одних ігрищ трапився такий випадок, що Темістокль виключив із ігрищ гордого Гієрона із Сиракуз тому, що той не взяв участи в боротьбі проти наїздників персів.

Надійшов вкінці нетерпеливо ожиданий день. Заповнився 50 тисячною товпою стадіон в Олімпії. У першім дні ігрищ не відбувалися ніодні змагання. “Зачинай з богом кожне діло” — було законом у греків. Тому найперше треба було принести Зевесові, в якого честь відбувалися ігрища, велику жертву. По тій релігійній церемонії входили на стадіон судді т. зв. “геллнодіки” із змагунами, які ставали до змагань. Многотисячна товпа замовкла; змагуни підходять під статую Зевеса і присягають, що боротимуться згідно з приписами, а судді — що справедливо будуть оцінювати осяги. У змаганнях брали також участь хлопці; за них складали присягу старші. Опісля відділювали хопців від старших; окличник викликував тепер кожного змагуна окремо, щоб нарід знав його пізвище. Судді переконувалися тепер, чи змагун є вільний — бо таким лиш можна було змагатись, греком, а не невільник і чи сповняв гідно свої обовязки. Всі присутні мали рівно ж право вказувати тих, які були негідними брати участь в змаганнях; тоді судді зараз переводили слідство, і коли лиш виявилась якась найменша провина. як зневага влади, богохульство, злочин і т. п., тоді такий змагун був виключений із змагань.

Опісля слідувало льосовання. По короткій молитві підходив кожний змагун до срібної урни і витягав жереб, котрий зазначував йому противника, який з ним мав боротися. Всі ті церемонії тягнулися пізно в ніч, тимто й на тому кінчився перший день.

Другого дня відбувалися біги. Першим з черги був найдовший з олімпійських бігів т. зв. “доліхос”. Змагун мав

перебігти 24 разів довкруги стадіону; одно окруження числило 192 м., тобто цілий біг 4.608 м. Стадіон був висипаний піском, що дуже утруднювало біг. Висловом цього є малюнки, які доховалися до сьогоднішних часів; на малюнку бачимо великі зусилля змагунів підчас бігу. Черговий біг т. зв. "стадіон" був вже коротший, бігали одно окруження. Переможець того бігу був найпочеснішою особою ігрищ. Третій біг відбувався на два окруження.

Як скоро бігли старинні греки? Тяжко не це відповісти, бо вони не міряли бігу годинником, а тільки на основі того, хто перший прибігав до мети. Але доховалось кілька осягів, які приблизно дають образ скорости їх бігу. І так, коли перси йшли походом здобувати Атени, греки не висилали до Спарти з просьбою про поміч ні корабель ні їздця, тільки вислали бігуна Федипа. Віддаль між Атенами а Спартою (220 км) перебув він у двох днях. Боетієць Евхід перебіг за один день з Плетеї до Дельф і назад, більш як 150 км., але добігши ціли, впав мертвий. Його земляк, Ластен, змагався в бігу з конем 30 км., а інший грек по своїй перемозі на ігрищах перебіг за одну ніч з місця Олімпійських ігрищ до свого 30 км. віддаленого міста, щоб повідомити про свою побіду. Ці факти свідчать про велику витривалість старинних греків.

По бігах слідувало дужання. Вимагали вони багато сили її зручности. Змагуни боролися наго. Тіло смарували оливою та присипали піском або попелом. По боротьбі зіскробували це закривленим ножем. При дужанні дозволено було все, можна було підставляти ноги, вдаряти в горло, викручувати руки і пальці. Була це боротьба, яка вповні нагадує нам вільно-американське дужання, де теж дозволені всі хопи.

Змагуни були всі рослими, яким не бракувало ні сили ні відваги. Тут могли різбарі находити віщу силу при творенні чудесних статуй, які доховалися до наших часів; чудують вони нас своїм ніжним відчуттям і гарною композицією.

Найславніший атлет старини, це Мілон з Кротону. На його статуї було написано: "Велично хай стане статуя Мілона, що одинокий сім разів побідив у дужанні, не будучи ніколи побідженим".

Мілон вигравав головно завдяки тому, що використовував вцілости тягар свого тіла, пригнітаючи ним свого противника. Але вкінці поборов його земляк, Тімазітей, тим способом, що розвиваючи надзвичайну зручність, уникав хопів, аж до змучення Мілона.

По дужанні слідувала боротьба на пястуки. Була це жорстока боротьба. Руки та підрамена оивали ременями, які часто були набиті металевими бляшками та ґузами з олова. Було найбільшою славою не одержати удару, а змучити так

противника, щоб він піддався. Розуміється, що це вдавалося рідко; один і другий відходив з арени з розбитими частинами лиця, а деколи при гострій боротьбі загибав. Найбільшою славою тішився Діяґорас, який знаменито оминав ударів противника, а сам так цільно вдаряв, що скоро кінчив побідно боротьбу.

Цей день змагань закінчувала боротьба т. зв. панкраціон, яка була може найтяжча з усіх точок дня. Була це сполука дужання і боротьби на пястуки. Тут було все дозволене, вимагало отже від змагунів багато сили і зручности. Переможці були це найсильніші люди, про яких оповідали чуда Теаґен, син жреця з острова Таос був такий сильний, що вже як семилітний хлопець брав на плечі величезну статую бога і переносив її з ринку додому. Прославився він також у всіх ігрищах, де здобув 1400 вінків, а його родинне місто почитало його як героя.

Четвертого дня відбувалися змагання, яких з нетерпеливістю ожидали всі греки. Були це кінні аґони, перегони на колісницях та друга частина мужеських змагань пентатлон, пятизмаг.

Кінні перегони перевищали цілі змагання блеском та величавістю. Перегони відбувалися на низьких, двоколових возах, які ззаду були відчинені; запряжені були в чвірку расових коней. Візники послуговувалися довгими віжками та батогом. Початок змагання оголошувано так, що судді підносили відповідною машинерією крицевого орла вгору, а дельфіна вділ. Мов вітер зривались колісниці до перегонів. Треба було 24 рази обїхати довкола стадіону. Найбільше зручности та орієнтації вимагали закрути, довкруги яких треба було переїхати без звільнення темпа. Небезпека була велика, коли взяти під увагу, що в перегонах брало участь до 40 колісниць. Бувало, що із усіх змагунів ледви один прибував неушкоджений до цілі. Та всі "карамболі" були нічим супроти великого захоплення і жару, який панував серед публіки.

Не крик кількатисячної публіки, а рев шаліючого вулькану добувався з грудей розентузіязмованої товпи. До змагань тих ставали лиш багаті князі та королі, які любувалися у гарних та скорих конях. Поодинокі з них дуже суперничали зі собою про зовнішний вигляд коней і колісниць. Блиск та багатство було скрізь. По перегонах відбувався пентатльон, або пятизмаг; були це змагання, що складалися з пяти вправ, а саме: мету диском, скоку в довжину, мету ратищем, бігу та дужання.

Біг відбувався на просторі одного окруження довкола стадіону. Мов грім вилітав диск, металевий кружок з рук змагуна, мов колісцятко проти сонця. Був це — по словам сучасних — божеський вид. Зігнене тіло скорчувалось, щоб

опісля блискавковим рухом виметнути якнайдальше кружок. Старинні не мали фотографів, які передали б нам світлини тих метів. Але мали вони мистців, які залишили нам безсмертний памятник — статую з криці — статую дискобола, якого різьбив славний різьбар старинний Мілон. Кілько в ній життя, кілько красоти не лиш тіла, але й красоти і гармонії самого руху. Диск важив для хлопців 2 кґ (4 фунти), а для старших 4 кґ. Найдальший мет обчисляли на около 30 метрів. Скок в довжину виконували з підвищення, а щоб осягнути дальший скок та добрий зіскок, вживали ще тягарців. Найдовше скочив по словам Аристофана, Файлос з Кротону, осягаючи 55 стіп, себто около 15 метрів. Чи це правда, не знати.

При меті ратищем послуговувалися малим ремінцем, що був привязаний у середині ратища. Не знаємо чи метали ним вдалечінь, чи до ціли. Гарну статую ратищника "доріфорос" лишив нам різбар Поліклет. Останною частиною пятизмагу було дужання. До дужання ставало лише двох, які вийшли переможцями із попередніх точок пятизмагу. Бо судді для кращого виелімінування переможця, допускали до скоку всіх, але вже до мету ратищем тільки тих, які в скоку здобули визначений осяг, до бігу тільки чотирьох найкращих з мету ратищем; диск відділював їх ще більше тим, що до дужання ставало тільки двох. Пятизмаг був найпочесніший змаг, а імя переможця величали мов героя. Він звався "олімпіоник", а ігрища одержували його назву. В пятизмагу вимагалося всестороннього виховання, де побіч сили треба було виказатись зручністю, відвагою та витривалістю й інтеліґенцією. Не диво, що великий філософ Аристотель назвав пятизмаг найбільш всестороннім змагом.

Останньою точкою змагань був біг змагунів, одягнених у важку зброю.

У пятий і послідний день відбувалося блискуче закриття ігрищ і величання переможця. Був це день загальної радости та жертв. У той день мистці та поети переводили свої змагання на бенкеті, де написувались своїми талантами.

Всі змагуни та видці входили до святині Зевеса. Тут, у стіп Бога стояли крісла для олімпіоників, стояв стіл із золота та слоневої кости, а на ньому вінці, свіжо стяті золотим ножем з оливного дерева. Стинання відбувалося після торжественного обряду. В святім оливнім гаю, який по віруванню греків засадив Геракл, стинав молодий хлопчина золотим ножем галузку з оливного дерева, яке завчасу означила свята віщунка. Вінець посвячувано на триніжку і перед статуєю бога Зевеса увінчано ним переможця. Окличник оголошував цілій Гелладі імя її великого сина, його батька та племя. Була це зворушуюча а заразом радісна хвилина. Можемо представити собі, як гордим мусів почувати себе ста-

рий Діяґорас, коли побачивши двох своїх синів з вінцями на головах, вістунами тієї слави, понад яку життя не могло дати нічогоціннішого, та яку вважали старинні греки за вершок людського щастя.

По розділенні нагород складали всі Зевесові жертви, а величаві обходи окружали його статую.

Переможці верталися домів. Тут ждали на них дуже нетерпляче. Коли лиш показався — затрубіли труби окличники, а по переможця виїжджала колісниця, запряжена у чвірку коней. У великих почестях обвозили його по місті. Люди шаліли, з радости розривали мури, бо пощо ж містові мурів, коли має такого великого мужа. Одягнений в пурпуровий одяг вїздив під святиню, де складав на вівтар бога свою найбільшу нагороду — лавровий вінок.

Переможець ігрищ в Атенах одержував 500 драхм, та почесне місце підчас великих свят і досмертне приміщення в пританейоні. В Спарті мав він право боротися при боці короля. В Олімпії мав право поставити свою статую.

Мистці і поети змагалися, як сказано, таксамо за імя найліпшого. Геродот, грецький історик очаровував захоплених слухачів своєю книгою — історією; Ґорґіяс добув собі славу своїм ораторським хистом, а Симонід своїми поезіями. Та сполука духового і фізичного життя старинних греків, це може найкращий доказ їхньої культури.

Олімпійські ігрища відбувалися правильно що чотири роки аж до 393 року по Христі. Рік 394 по Христі приніс заборону короля Теодозія І. відбувати олімпійські ігрища. Але аж Теодозій ІІ в 400 р. по Христі замкнув їх цілковито. Трясення землі в 522 і 551 рр. зрівнало олімпійський стадіон, місце олімпіяд в один позем.

Дня 2. вересня 1875 р. почалися розкопки в Олімпії під проводом німця Курцюса. Віджила стара традиція. Очам археологів представився той великий рівень культури в своїй найбільшій величості.

Захоплення їх не мало границь. Перед очима новітніх людей стали великі здобутки старинних греків, які перетривали більш півтретя тисяча літ. І в головах їх повстала гадка відновити ігрища у виді новітніх олімпійських ігрищ. Воскресла гадка неоолімпізму, що знайшла свій вислів у відношенні доновітних олімпійських ігрищах, які перший раз відбулися 1896 р. в Атенах.

В старині відбувалися ще й жіночі спортові ігрища. На мужеські олімпійські ігрища жінки не мали права дивитися, а не то брати участь в змаганнях. Старогрецькі різьби, які доховались до наших часів, представляють також жінок в бігу, як прим. різьба Аталянти в бігу, чи молодої спартанки. Свідчить це про велику популярність спортових гор між

грецькими жінками. Плятон, великий грецький філософ, уважав занедбання фізичного виховання жінок одною з найбільше основних хиб. Розуміється, що в початках історії грецького спорту — як взагалі в старині — лиш мужі були пionірами суспільного життя. Але згодом спортовий рух між грецькими жінками мусів довести до чогось подібного, як мужеські олімпійські ігрища. Потреба створення найвищого на цілий край порівняльного критерія, потреба спортової еманації, довели до того, що в сто літ по перших мужеських ігрищах влаштовано (VI ст. по Христі) жіночі народні змагання, які відповідали олімпійським ігрищам.

Змагання ті відбувалися в честь богині Гери, королевої Олімпу та жінки всемогучого Зевеса. Від її імені ті змагання називалися Гереяди. Вони відбувалися в Атенах що пять літ.

Ера грецького декадентизму та римського панування — принесли занепад фізичного виховання жінок. Середні віки довели цілком ту справу до занепаду; аж XX-ий вік увів нові зміни в понятті фізичного виховання жінок. Згідно з традицією — в новітних ігрищах беруть участь жінки, які змагаються з неменшим завзяттям як і мужчини.

Великі заслуги у відновленні новітніх олімпійських ігрищ положив француз барон де Кубертен, який в 1894 р. на конґресі вчених поставив проєкт: Греція відновить спортову традицію старинних Геллен. Спочатку скептично задивлялись на цей проєкт; та вже в моменті самого відкриття перших новітніх олімпійських ігрищ в 1896 р. в Атенах — ентузіязм для цієї іновації був незвичайно великий. Другі Олімпійські Ігрища відбулися в Парижі 1900 р. з нагоди всесвітньої вистави. У вислідах змагунів видно було великий поступ. Також із всесвітною виставою були звязані III Олімпійські Ігрища в Сан Люї в Америці, перший раз за океаном. Випали вони досить блідо, що заохотило Грецію приготовити на 1906 р. Міжолімпійські Ігрища, що зібрали доволі багато змагунів. IV Олімпіяда відбулася 1908 р. в Лондоні. На велитенськім стадіоні, який примістив 100.000 видців змагуни осягнули кращі висліди, як на попередніх ігрищах. Місцем V. Олімпіяди вибрано столицю Швеції Штокгольм. Відбулися вони в 1912 р. і були найкращими довоєнними ігрищами так під оглядом організації, як теж під оглядом осягів.

V. Олімпійські Ігрища, визначені на 1916 р. до Берліна, не відбулися з причини світової війни. Бойкот Німеччини всіма державами недозволив їй взяти участь в VII. Олімпіяді, яка відбулася 1920 р. в Антверпії, та в VIII, яка мала місце в Парижі 1924 р. Від тої пори на чоло вибиваються фінляндці; осяги Нурмі та його товаришів звертають увагу цілого світу на "країну тисячі озер" — Фінляндію. В 1924 р. відбулися

теж перші пробні зимові ігрища в Шамоні й від тої пори стають вони невідлучною частиною кожної Олімпіяди.

IX. Олімпійські Ігрища, що відбулися 1928 р. в Амстердамі зібрали на старті всі держави світа. X. Олімпійські Ігрища, що відбулися 1932 р. в Льос Анджельос були найкращими під оглядом спортових досягнень. Майже в кожній конкуренції падали світові чи олімпійські рекорди. Зате XI. Олімпіяда, що відбулася 1936 р. в Берліні перевищила всі дотеперішні так під оглядом блеску організації, як і спортової вартости. Передовсім Німеччина і Японія виявили кольосальні досягнення і поважно загрожували неподільній дотепер супримації Америки.

По дванадцятилітній перерві, з причини другої світової війни XII. Олімпіяда відбулася 1948 р. в Лондоні. Бойкот Німеччини і Японії, як також відсутність звісних змагунів, які положили своє життя на жертівнику батьківщини — як і врешті матеріяльна руїна Европи — були причиною скромности останньої. Олімпіяди.

ШЛЯХОМ КОПАНОГО МЯЧА

Копаний мяч, це сьогодні найбільш поширена і дуже популярна спортова гра. При тому, це найстарша гра. Різного рода мячеві гри відомі були старинним єгиптянам, китайцям і ніппонцям. Як згадують старинні ніппонські літописі, копаний мяч грали завзято мешканці царської палати в часах Нора і Геян, тобто в рр. 710-985. Згодом перенісся копаний мяч з цісарських теренів під стріхи широких верстов, де став дуже популярним спортом. В тім часі відбувалися різного рода змагання, на які приходив сам цісар. Мяч був зі шкіри, 21-24 цм. проміру. Його напомповували повітрям; не мав він однак "душі". Площа до гри була квадратова, з усіх сторін окружена парканом, що здержував мяч. Уже тоді грачі мали спеціяльні черевики і одяг.

Грецькі мячеві гри "анпораксіс" та "епіскирос" нагадували більше гру в ситківку і крікет, зате римське "гарпастум" — це вже до деякої міри предтеча копаного мяча. Міхур наповнювали повітрям або піском і таким мячем грали дві партії, що намагались перенести в руках (ніг не вживали) чи перепхати його поза границі грища із вищих сторін.

Цезарові легіонери защіплюють це "гарпастум" у Британії і Нормандії. Крім пястука до відбивання мяча вживали грачі ще ніг, щоб ударом ноги збільшити швидкість лету. Тут ця гра звалась вже "шуль". Мяч був випханий сіном і тринням. Змагання "шуль" відбувалися лиш у великі свята, головно на Різдво. Товпа людей, що знущалася над одним мячем, розгрівалася до білости; зрозуміла річ, що кожний не все міг копнути мяч; а тому, що кожний хотів дуже копати — то замість мяча копав... ногу свого сусіда. Такі небезпечні методи гри могли слабшим громадянам вчинити багато зла; тимто й королі, які думали, що вони відповідають за життя і цілість своїх громадян — заборонили такі боєві гри. В Італії цезарівське "гарпастум" поволи заникає. Аж опісля в XVI ст. у Флоренції виростає велика гра "кольчіо", яка емоціонує великі товпи глядачів. Дружина мала по 27 грачів, які мали впхати мяч поміж два стовпи, вбиті при кінцях поля 100 м. довгого і 50 м. широкого. "Кольчіо" була в Італії дуже улюблена гра; заховалася вона до початків XVIII ст. Визначними грачами "кольчіо" були папи Климентій VII, Лев X і Урбан VII.

До Англії, колиски новочасного футболу примандрував копаний мяч вдруге з Нормандії, у баґажі вояків Вільгельма Завойовника. По перемозі в Гастінґс розіграли його вояки змагання копаного мяча, при чому за мяч послуговувала їм... голова святого ворога. Нова гра дуже швидко принялася по всіх містах. Деколи гра закінчувалася розбиванням склепів та їх демольованням...

XIV, XV, XVI ст. це криваве пасмо шаліючої язви копаного мяча. Не помогли незчислимі кари, не відстрашила вязниця, що нею карали більш загорілих копунів, не увінчалися успіхом королівсьві накази. Тоді то до боротьби з футболем виступила могуча релігійна секта пуритани. Противна усяким тіловправам, а тим паче копанню — перемогла в цій боротьбі. Від тоді футбол став виклятим спортом.

Аж щойно в XVII ст. зачинається малий зворот. Карло II організує змагання між слугами свого двору й людьми князя Альбермель. Але счасом люди забувають про нього. Лиш де-не-де переконуються про його вартості; грають в копаний мяч, при чому виключають розбишацький елемент, надаючи йому відповідні правила, тощо. Але відразу повстають два табори; одні школи грають круглим мячем тільки ногами, другі грають ще руками (реґби). Спроба надати англійському футболеві один вигляд не вдалася. Тимто й клюби що тоді повстають, стають приклонниками одної або другої "мячевої секти".

В 1885 р. університет у Кембріджі заводить у себе круглий мяч. У 1887 р. повстають два перші клюби копаного мяча "Шефілд Клюб" і "Галем Клюб". В жовтні 1863 р. скликано конґрес і на ньому створено союз та устійнено приписи. Треба зазначити, що в тих часах не було сказано в приписах, яка кількість змагунів може брати участь у змаганнях. По школах ґрали зі собою дружини, зложені з доволі великого числа ґрачів, але обі дружини мусіли мати таке саме число грачів. Аж 1870 р. зазначують приписи виразно, що грають дві дружини по 11 грачів кожна.

Якже ж виглядала перша уставка грачів?

У міждержавних змаганнях Англія-Шкотія 1870 р. обі дружини уставилися слідуюче: один воротар, один заложник, один помічник і вісім в нападі. Тих вісім грачів у нападі не лише атакували чужі ворота; залежно від потреби сповнювали вони ролю й інших ліній.

Хоч англійці вважають себе батьками копаного мяча, то все ж таки шкоти є першими учителями теорії і тактики у футболевій грі. Вони розвинули в себе до ідеальних границь основи т. зв. "шкоцького стилю", що поляґав на коротких, але дуже швидких загряннях.

У чергових репрезентаційних змаганнях з Англією змінили шкоти уставку своєї дружини; з нападу стягнули одного змагуна і скріпили лінію помочі. Уставка дружини виглядала ось так: один воротар, один заложник, двох помічників та сімох у нападі. В такій уставці комбінаційна гра зискала на інтензивності. Черговим уліпшенням була уставка: один воротар, двох заложників, двох помічників і шістьох в нападі, що згодом перемінилася в типову уставку такої форми: один воротар, двох заложників, трьох помічників і пятьох в нападі.

Та уставка грачів усталилася около 1875 р. й тривала до останніх часів. Та згодом, коли завели нові приписи про "відсторонь" (offside) англійці почали шукати іншого способу уставки. І ось приходить новий спосіб, що поручає лінію нападу уставити у виді латинської букви "B"; уставка дружини має вигляд:

		X			....воротар
	X		X		....залога
X		X		X	поміч
	X		X		....
X		X		X	напад

Мабуть на такій уставці закінчиться розвій цього питання. Інші зміни будуть лише дальшим розвиненням тієї ідеї, та будуть лише відмінами цього типу. Впрочім це видно вже в уставці лондонських дружин, що залежно від типу грачів зміняють уставку грачів.

Те, що різнить англійців від дружин інших народів — це твердота гри, швидкість акції, точність подач, прекрасна мячева техніка, опанування тіла — це речі, що творять із них справжніх мистців свого фаху. Вправді — часто їхня гра не може вдоволити видця, що бачив стилеву — для ока гру — австрійських дружин, які вміють все здобутися на гру відповідну до умовин і противника, — модифіковану ,приємну для ока.

Англійці вміють відбирати противникові мяч, зовсім не фавлюючи його, але розярені поганою грою противника — вміють теж фавлювати дуже зразково й небезпечно. Англійці грають звичайно тілом справді по-англійськи, що не все подобається видцям і грачам европейського континенту, призвичаєним до мякої гри.

ІСТОРІЯ ГРИ В ШАХИ

Гра в шахи повстала правдоподібно в Індії. Точних даних коли і хто її започаткував — не маємо. Узгіднюючи лише факти, історія шахів представляється так: В ІІ-ім до IV-го стол. після народження Христа гра в шахи появляється в Індії. В Китаю і Персії в VI-ім ст., Арабії VIII., у Візантії від X-го стол., в Італії від початку XI-го стол., Еспанії від кінця XI-го стол. В Німеччині від XI-XII-го стол., в Україні від XIII-го стол. В Росії від кінця XVI-го стол.

Першу історичну згадку про гру в шахи на Україні стрічаємо в "Кормчій Книзі" XIII-го стол., де сказано, що гра в шахи була в реєстрі заборонених гор. Гра в шахи прийшла на Україну правдоподібно з Візантії, а до західної Европи з Італії, так що в XVI стол. гра в шахи була знана в цілій Европі.

Гра в шахи пройшла довгу еволюцію, заки прибрала сьогоднішню форму. Остаточно почали грати в шахи в теперішній її формі щойно в половині XVI ст. Шахову літературу започатковують еспанець Лючени і портуґалець Дамяно в XVI стол., а в XVI-XVII стол. еспанець Руї-Лопез та італійці Полеріо і Греко. Першим шаховим мистцем в сьогоднішньому розумінні був Греко. Автором "Аналіза гри в шахи" з 1749 р. був славний французький музик Франц Андре Філідор. Годиться згадати теж про шахових авторів італійців Ріо, Лоллі і Понціяні. В 1830-840 рр. найсильнішим шахістом світа був француз Лябурдонне.

Переломовим роком в історії шахів являється 1851 р. в якому відбувся перший шаховий турнір в Лондоні з участю найсильніших шахістів світу. Переможцем вийшов німець Андерсен. Він був непереможений аж поки не стрінувся з геніяльним Павлом Морфі, який його переміг. Морфі був лише метеор, який світив три роки (1857-859) і безповоротно згас.

Історія змагань за мистецтво світу починається з 1866 р. тоді стрінувся Андерсен зі Штайніцом. Переможцем вийшов Штайніц, який був довго найкращим, аж стрінувся в 1894 р. з молодим і талановитим д-ром Ласкером, який його переміг. Д-р Ласкер програв в 1927 р. до кубанця Капаблянки. В 1927 д-р Альохін перемагає Капаблянку і стає мистцем світу. 1935 р. д-р Альохін тратить мистецтво світу до голяндця Еуве, але в 1937 р. перемагає його і стає знову мистцем світу.

Д-р Альохін умирає 1946 р. одиноким непереможеним мистцем світу. Від 1946-1948 р. світ залишається без мистця світу. Щойно в 1948 р. зорганізовано турнір за мистецтво світу з участю найкращих шахістів світу. Перемогу із званням мистця світу здобув Михаїл Ботвіннік, який і є теперішним шаховим мистцем світу.

Нам цікава історія українського шахового життя. Початок гри в шахи в Україні датується з XIII стол. Її правдоподібно занесли в Україну грецькі купці з Візантії. Спершу грали її на княжих дворах, а опісля між боярством, купецтвом і духовенством. За гетьманських часів гра в шахи була улюбленою розривкою козацтва і старшини. Гетьмани, як Мазепа і другі були знані шахові грачі. Після упадку гетьманщини козацтво поширило гру в шахи посеред селянства, так що гра в шахи була стала популярною в цілій Україні. Щойно після 1914-1918 р. гра в шахи прийняла зорганізовані форми в Україні. Українське стрілецтво в визвольних змаганнях плекало в себе гру в шахи і вони були після війни першими організаторами шахового життя в Україні. Повстають численні шахові гуртки при різних товариствах, організуються турніри і змагання посеред численних любителів королівської гри. Творяться шахові кутки в часописях і журналах. В 1926 р. виходить в Києві перший український шаховий підручник "Шахи", автором якого є проф. д-р Ф. Богатирчук. Він під цю пору живе в Канаді і є віцемистцем Канади за 1949 р.

Опісля виходить у Львові "Початки шахіста", якого автором є Степан Попель, що під цю пору живе в Парижі і в 1947 р. здобув чашу за мистецтво м. Парижа. Тепер на скитальщині плекаємо цю шляхотну гру і неодному заглублюючись в партію шахів привиджується батьківська хата і партія з батьком.

Спортове товариство "Україна" утворила шахову ланку, численність шахістів і прегарні висліди зобовязують українських шахістів до дальшої праці.

Евтон

ФУТБОЛЕВИЙ ТОТАЛІЗАТОР

Може мало хто знає, що в Англії, Швеції, Півд. Америці ставлять великі гроші на... дружини копаного мяча, коли вони грають будь-які змагання. У нас, що правда, тоталізатор теж процвітає, але ставкою є... пачка чоколяди, або... пляшка пива. Тимчасом в Англії чи Швеції можна заробити деколи й кількадесять тисяч долярів.

Найкраще зорганізували тоталізатор у Швеції; заробляють на ньому грачі, підприємці, клюби і держава, яка втягає кольосальні, часом мільйонові суми до державної каси, не враховуючи тисячі, які впливають щотижня до каси за почтові значки.

У Швеції, яка має шість міліонів населення грає в тоталізатор більше міліона мешканців, які кожної неділі денервуються судьбою своєї дружини. Якже ж добувається там майно на змаганнях футболевих дружин? Кожний, що хоче брати участь в грі, мусить купити білет; на білеті треба зазначити свої міркування про вислід кожної стрічі. При кожній парі дружин, що грають у цю неділю змагання за першенство, підкреслюється цю дружину, що її уважається за переможця; якщо вважаємо, що вислід буде нерішений — даємо знак "х".

Гроші, що приходять з тоталізатора, розділюють на три групи. До першої групи зараховують тих, що передбачили усі висліди, до другої, що були найближче правди, до третьої ті, що осягнули дещо гірший вислід від других. Кому вдасться відгадати всі висліди — цей за одну ніч стає багачем.

Другий рід гри, це відгадати висліди змагань; третій рід — згадати, котрий клюб поправить свою позицію в табелі, а котрий погіршить. Тут виграні є дещо менші.

Цікава річ, що від коли у Швеції завели тоталізатор — на кожних змаганнях є щораз більше глядачів. Виходить, що тоталізатор спричинився не тільки до збагачення державної каси і приватної кишені, але й до спопуляризовання копаного мяча.

У ЦАРСТВІ ЛЕДЯНОЇ КРИГИ

Як в літі копаний мяч — так зимою гаківка царює над цілим майже спортовим світом. Велитенські стадіони заповнюються кількадесятьтисячними товпами видців, що пильно стежуть за швидким рухом кружка.

Незвичайно швидке темпо гри, блискавичні ситуації і різні зміни — це найважніші прикмети гаківки на леді, коли дивитися на неї, як на видовище. Та не можна поминути і те, що виробляє вона у змагунів велику поворотність, швидку орієнтацію, кріпить нерви. Такими прикметами відзначаються канадійці, що й створили новітній стиль гри гаківки на леді; не диво, що Канада стала правдивим царством ледяної криги. Нема тут більшого села, чи міста, де не було б хоч кілька гаківкових гриц, а діти вчаться грати вже від 5-го року життя. Що правда, вже старинним грекам, римлянам, єгиптянам, скандинавським народам, а то й монгольським племенам були відомі різні гри при помочі кійка та мяча. Але сумніватися треба, чи вони були правзором для сьогоднішньої гаківки на леді. Мабуть канадійська гаківка — це еволюційна форма спортової гри американських індіян т. зв. "беґетвей". Згадують про цю гру европейські подорожники, що в XVIII ст. обсервували її серед ірокезів, племени осілого в долині ріки св. Лаврентія, на території сьогоднішньої Канади. При цій бувало деколи, що мячик вцілив в одного із грачів — і тоді він кричав "гокі" (болить). З цього, мабуть повстала в Америці назва "гокей" — тобто по-нашому гаківка. Та назва перейшла з черги до Европи й прийнялася для гор, при котрих вживається кия й мяча, чи то при грі на траві чи на леді.

Додати треба, що у Франції пастухи грали вже з давен-давна в камінчики, що їх попихали при помочі пастушиних київ; та гра звалась у них "гоке". Згодом французькі еміґранти мали б її принести до сьогоднішньої Канади і тут примінили до гри на леді.

Новітня гаківка зродилася недавно; около 1860 р. грали її англійські жовніри в Канаді і дали підвалини під нинішні приписи. Що правда, спочатку грали... мітлами, якими попихали... порожні коробки від сардинок. Згодом прийшли закривлені кийки, а коробочки заступлено кавчуковим кружком.

БОКС — СПОРТ ДЛЯ МІЛЬЙОНІВ

Новітній бокс зродився в Англії в XVI ст. Стара англійська хроніка згадує про першу боротьбу, яка відбулася в р. 1681 між одним лісничим і різником. У тому ж часі також на Україні, серед козаків процвітає навкулачництво, яке однак з часом, не знайшовши пропаґаторів — заникає. Тимчасом в Англії в Лондоні, повстає перша школа боксу, яку вів тодішній мистець Джемс Фіґґ. До нього ходили вчитися студенти, офіцери і всі джентельмени. Про тодішні методи навчання знаємо малощо, але були вони мабуть доволі примітивні. Фіґґа перемагає зчерги Том Пайпес, а опісля Джордж Тайлор, який в 1732 р. мусів відступити місце Джекові Бравтонові. Цей останній виявив в боксі великий організаційний хист; він став дійсним творцем англійського боксу і йому завдячуємо перші приписи змагань, які 17 серпня 1743 р. затвердив кружок джентельменів, та які згодом прийняли боксери — як каже стара хроніка. Бравтон перший винайшов боксерські рукавиці, які однак вживали в тому часі лиш до тренінґу а боротьбу вели на голі пястуки. Змагання відбувалися на ступні (рінґу), якого сердина була зазначена крейдою. Противники ставали по обох сторонах середини і побивали себе пястуками так довго, поки один із змагунів не впав долів. Тоді слідувала перерва на пів мінути, підчас якої секунданти могли його піднести, а коли по пів мінуті не міг він встати — тоді змагання програв. Обмежень в ударах не було, тому змагуни боролися нераз по кілька годин. Найдовшу, відому в історії стрічу розіграли в Мельбурн (Австралія) 1855 р. Келли і Смідт. Тривала вона 6 годин і 15 хвилин. Найдовший зудар (рунда) витримали Саєрс — Пері в 1857 р., а який тривав 1 годину і 40 хвилин. За наполеонських часів, тодішні мистці слова стають запаленими боксерами; Байрон самий вправляє бокс і стає до стріч з тодішними боксерськими славами.

В часі нашої доби, коли спортова Европа захоплювалася мязами і силою сильних людей та їх клясичною грецько-римською борбою та шаліла підчас виступів славних українських борців Зайкіна, Орленка, Піддубного чи самого Гаркавенка — в Америці панував неподільно всесильний бокс, який вже до часу першої світової війни став спортом, чи радше доходовим джерелом, що приносив боксерам та їх

менежерам тисячі долярів. По війні бокс давав вже міліони долярів доходу. Кандидатів на такі доходи було багато, однак лиш вибранці долі досягли їх. Такими були Демпсей, Філософ Тенні, що студіював теологію, а коли опісля добув пястуками міліони, заміняв бокс на студію Шекспіра та мистецтво взагалі. По них слідували Шмеллінґ, Шаркей та інші. Від 1937 р. неподільно панує Люіс.

Чергування боксерів на світовому престолі:

1882-1892 Джон Салліван (ЗДА)
1892-1897 Джемс Корбет (ЗДА)
1897-1899 Роберт Фіцсиммонс (ЗДА)
1899-1905 Джемс Джефрис (ЗДА)
1906-1908 Томмі Бурнс (Канада)
1908-1915 Джек Джонсон (ЗДА)
1915-1919 Джес Виллард (ЗДА)
1919-1926 Джек Демпсей (ЗДА)
1926-1928 Джені Тенні (ЗДА)
1928-1930 без мистця
1930-1932 Макс Шмеллінґ (Німеччина)
1932-1933 Джек Шаркей (ЗДА)
1933-1934 Прімо Карнера (Італія)
1934-1935 Макс Бер (ЗДА)
1935-1937 Джемс Бреддок (ЗДА)
1937-1948 Джо Люіс

Яха

ШАХОВІ ПОСМІШКИ

Чи знаєте, що:

...Найдовша партія, яку колинебудь грали в турнірі — це партія Дурас Яновські (Сан Себастіян 1911 р.). Вона тривала 161 ходів.

...Найкоротшу партію проведено в турнірі за першість Парижа. Ляцарт виграв у Жідо за чотири ходи: 1) d2 — d4, К g8 — f6; 2) К b1 — d2; e7 — e5; 3) d4 x e5, К f6 — g4; 4) h2 — h3, К g4 — c3. Білі здалися, якщо f2 x e3 то Д h4 + +.

...Протягом телефонічного матчу Англія-Америка в 1900 р. англієць Беллінґен протелеграфував "здаюся" в ту саму хвилину, коли противник надіслав пропозицію "реміс".

...Тарраш в партії проти Голжас (Нюрнберґ 1898 р.) зберіг всі свої пішаки аж до 96 ходів.

...Кажан переміг Сайфа (Ню Йорк 1948 р.) маючи тільки двох коней проти дами, двох веж, бігуна та коня противника. Ось ця партія. Білі Сайф — чорні Кажан.

1) d2 — d4, К g8 — f6
2) c2 — c4, e7 — e6
3) К b1 — c3, Б f8 — b4
4) Д d1 — c2, d7 — d5
5) a2 — a3, Б b4 — e7
6) c4 x d5, e6 x d5
7) Б c1 — f4, c7 — c6
8) h2 — h3, 0 — 0
9) e2 — e3, В f8 — e8
10) Б f1 — d3, К b8 — d7
11) К g1 — f3, К d7 — f8
12) К f3 — e5, Б e7 — d6
13) 0 — 0, К f8 — e6
14) Б f4 — h2, g7 — g6
15) К e5 — f3, К e6 — g7
16) Б h2 x d6, Д d8 x d6
17) В f1 — c1, Б c8 — f5
18) К f3 — d2, В e8 — e7
19) b2 — b4, В a8 — e8
20) В a1 — b1, Б f5 x h3
21) g2 x h3, В e7 x e3
22) Б d3 — f1, К g7 — f5
23) f2 x e3, Д d6 — g3 +
24) Б f1 — g2, Д g3 x e3 +
25) Кр. g1 — h1, К f5 — g3 +
26) Кр. h1 — h2, Д e3 — f4
27) К d2 — f3, В e8 — e2
28) К c3 x e2, К g3 x e2
29) Кр. h2 — h1, К f6 — h5
30) Д c2 — d2, К h5 — g3 +
31) Кр. h1 — h2, К g3 — f1 +
32) Кр. h2 — h1, Д f4 — h2 +
33) К f3 x h2, К f1 — g3 + +

Доповнення

ДО ЗВІТУ ІЗ ДІЯЛЬНОСТИ Т-ВА ЗА РІК 1950.

Невідрадні обставини, звязані з браком часу осіб, що опрацьовували цей альманах спричинили те, що не міг він, згідно з пляном, бути виготовленим в місяці грудні 1949, а появляється щойно в червні 1950 р. Тому, як доповнення подаємо оцю хроніку діяльности Т-ва за перших 5-ть місяців 1950 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРАЦЯ СТ. "УКРАЇНА".

25. 12. 1949. відбулися чергові Звичайні Загальні Збори членів СТ. "Україна": Приявних 53 членів вибрали новий провід Т-ва в складі: Степан Романець — голова, Мирон Бачинський — І. заст. голови, Юліян Конотопський — II. заст. голови, Ярослав Хоростіль — секретар, Мирослав Теребенець — скарбник, Роман Дзядик — господар, Віра Богдан — реф. жіночих ланок, Володимир Рибак — орган. референт. — Заступники членів проводу: інж. Е. Спольський, д-р В. Зінчишин, Дмитро Галущак. Контрольна Комісія: інж. Федорович, Ярослав Лаптута і Іван Нечай. Мировий Суд: Ярослав Балабан, Володимир Оліярник, мгр. Ярослав Спольський.

В тому періоді праці проводу відбуто 13 засідань проводу, одну пресову конференцію (17. 3. 950) — та придбано додаткову залю для потреб членів Т-ва. Принято 32 членів. 16. 4. 950 відбулися Надз. Загальні Збори членів Т-ва на якому 82 приявних членів вибрали новий провід в складі:

Ярослав Хоростіль — голова, Ярослав Лаптута — І. заст. голови, Евген Івашко — II. заст. голови, Михайло Савка — секретар, Роман Костюк — скарбник, Михайло Тихий — господар, Мирослав Теребенець — заступник, Олександер Чикало — орг. реф., Ірина Струк — реф. жіночих ланок, д-р П. Глібович — культ.-освітний реф. — Заступники членів проводу: д-р В. Зінчишин і Іван Шупер. — Контрольна Комісія: інж. Андрій Палій, Степан Романець і Мирон Бачинський, заступники О. Держко і Св. Ключник. — Товариський Суд: мгр. Я. Спольський, Я. Балабан і М. Колодій.

В тому часі відбуто 3 засідань проводу, одні ширші сходини членства. Прийнято дальших 38 членів.

крит.и сезону в 1950 р. принині... влаштоване для змагунів усіх ланок С. Т. "Україна" з нагоди від

В дні 28. 4. влаштовано спільну вечеру-прийняття для змагунів усіх ланок на якій було приявних 84 особи.

Культ освітна праця:

1. 1. 950. Доклад інж. В. Федоровича на тему "Атомна енерґія".

13. 1. 950. Влаштовано "Маланчин Вечір" в приміщенні Товариства.

14. 1. 950. Влаштовано спільно з Православною Громадою "Вечорниці".

18. 1. 950. Змагуни копаного мяча враз з представником Т-ва взяли участь в бенкеті, на якому вручено Т-ву "Україна" чаші "Toronto Daily Star", "Loblows" і "Halliwell".

3. 2. 950. Влаштовано забаву в залі Т-ва.

26. 3. 950. Виклад М. Бачинського на тему: "Історія спорту".

В місяці травні влаштовано троє вечорниць з танцями.

Шахи:

Шахісти СТ. "Україна" брали участь в першенських розграх міста Торонто у двох групах, "пріміер" і "мейджор" — так у дружинових, як і індивідуальних конкуренціях.

Група "пріміер"

8. 1. "Україна" — Централь ІМКА 4:2.
20. 1. "Україна" — Університет 4½ : 1½.
17. 2. "Україна" — Ґамбіт 1 : 5.
4. 3. "Україна" — Литовці 4 : 2.
18. 3. "Україна" — Литовці 2½ : 3½ фінал.

"Україна" добула II м. за литовцями перед Університетом, Ґамбітом та ІМКА.

В індивідуальній конкуренції: Іван Сук, добуваючи 7 точок заняв III. місце, М. Москаль, добуваючи 2½ точок заняв X. місце.

Група "мейджор"

2. 12. "Україна" — Університет 0 : 6 (воковер).
15. 12. "Україна" Квін Ситі 5 : 1.
13. 1. "Україна" — Ґамбіт 1 :5.

В індивідуальних розграх: Дмитро Кулик, добуваючи 8½ точок заняв I. м., Володимир Добрянський, 7½ точок, II. м.

26. 4. "Україна" — Литовці 3½ : 4½, товариська стріча.

Кошівка:

Дружина кошівки СТ. "Україна" брала участь в розграх за першенство Української Кошівкової Ліґи Східної Канади в товаристві СУМК., М. У. Н. — Торонто-місто і М. У. Н. — Торонто-захід.

27. 11. "Україна" — МУН-захід 28:67.
4. 12 "Україна" — СУМК 47 : 34.
11. 12. "Україна" — МУН-місто 49 : 37.
18. 12. "Україна" — МУН-захід 39 : 40.
1. 1. "Україна" — МУН-місто 34 : 31.
15. 1. "Україна" — СУМК 37 : 44.
22. 1. "Україна" — СУМК 44 : 33.
29. 1. "Україна" — МУН-місто 57 : 51.
5. 2. "Україна" — МУН-захід 54 : 47.
12. 2. "Україна" — СУМК 45 : 37 фінал.
19. 2. "Україна" — СУМК 61 : 64 фінал.

У висліді гор "Україна", осягаючи 6 точок заняла перше місце перед СУМК (4 точок), МУН-місто (2 точок), МУН-захід (0 точок) добула чашу та звання першуна Укр. Кошівкової Ліґи Східної Канади.

Відбиванка:

В цьому сезоні шістка СТ. "Україна" взяла участь в розграх за першенство "інтермідіят ліг" міста Торонто. Поруч СТ. "Україна" в змаганнях брали участь: 2 дружини ІМКА, Університет, Кодак і Литовців.

30. 1. "Україна" -- Університет 2 : 0 (15:5, 15:7).
4. 2. "Україна" — Кодак 2 : 0 (15 : 3, 15 : 3).
11. 2. "Україна" — ІМКА 2 : 1 (15 : 13, 9 : 15, 15 : 10).
18. 2. "Україна" — ІМКА "Б" 2 : 1 (15 : 5, 8 : 15, 15 : 7).
4. 3. "Україна" -- Литовці 2 : 1 (15 : 13, 7 : 15, 15 : 13).

Шістка СТ. "Україна" добуваючи всі можливі точки виграла першенство своєї групи.

8. 4. В змаганнях за чемпіонат Онтеріо — змаґуни СТ. "Україна" перемігши пятьох противників, добули чемпіонат Онтеріо в групі "інтермідієт" та чашу д-ра Бруке.

"Україна" — Петерборо 15 : 18,
"Україна" — Ст. Катерінс 15 : 2,
"Україна" — Лондон 15 : 9,
"Україна" — Кітченер 15 : 9,
"Україна" ІМКА 15 : 13.

В товариських змаганнях в дні 25. 3. українці перемогли росіян 3 : 0 (15 : 12, 15 : 7, 15 : 7).

Настільний теніс:

Трійка СТ. "Україна" брала участь в дружинових першенствах м. Торонто в ґрупі "інтермідієт".

"Україна" — Бродвю 12 : 9.
"Україна" — ІМКА 12 : 9.
"Україна" — Калнгавнс 13 : 8.
"Україна" — Кю Біч 18 : 3.

"Україна" — Імперіял Ойл 12 : 9.
"Україна" — Вест Енд 18 : 3.
"Україна" — Раєрсон Прес 21 : 0.
"Україна" — ІМКА 13 : 8.
"Україна" — Калнгавнс 3 : 18.
"Україна" — Кю Біч 18 : 3.
"Україна" — Імперіял Ойл 18 : 3.
"Україна" — Раєрсон Прес 20 : 1.
"Україна" — Вест Енд 15 : 6.
"Україна" — ІМКА 10 : 1.

Фінальні гри:

"Україна" — ІМКА 9 : 12.
"Україна" — ІМКА 10 : 11.
"Україна" — Калнгавнс 12 : 9.
"Україна" — Калнгавнс 8 : 13.
"Україна" — ІМКА 4 : 17.
"Україна" — ІМКА 5 : 16.

Дружина СТ. "Україна" добула II. місце. В індив. першенствах Трофимович заняв III. м. в клясі "А".

Влаштовано внутрішньо-клюбовий турнір в двох групах, а саме в групі юніорів при участи 12 змагунів і в групі "А" при участи 11 змагунів.

Копаний мяч:

В цьому сезоні копуни СТ. "України" змагатимуться в трьох групах, а саме: репрезентаційна одинадцятка — в розгривках канадійської екстракляси "Нешіонал Ліг" — другий склад за першенство "2-ої Дивізії" — а врешті доріст в клясі "Джувеніл".

Змагання першої одинацятки:

15. 4. "Україна" — "Витас" 2 : 1 (0 : 0) товариські.
22. 4. "Україна" — "Скаттіш" 3 : 2 (3 : 0) товариські
17. 5. "Україна" — "Овквуд" 3 : 1 (1 : 1) першенські.
20. 5. "Україна" — 'Скаттіш" 2 : 1 (1 : 1) першенські.

Змагання резерви:

22. 4. "Україна" І Б — Палермо 1 : 0 (0 : 0) товариські.
6. 5. "Україна" І Б — Олімпія 1 : 3 (0 : 1) першенські.
14. 5. "Україна" І Б — Словаки 5 : 2 (2 : 0) першенські.
21. 5. "Україна" І Б — Каррібіен 1 : 1 (1 : 0) першенські.

Змагання доросту:

11. 5 "Україна" — Іст Йорк 5 : 1 (3 : 1) першенські.
16. 5. "Україна" — Мепл Ліф 2 : 4 (2 : 0) першенські.
19. 5. "Україна" — Гемілтон 1 : 1 (1 : 0) першенські.

ЗМІСТ:

Накладом С. Т. Укроша в Торонті, Канада.
Друковано 1000 примірників — черенками
друкарні ОО. Василіян, Торонто.

СПОРТОВЕ ТОВАРИСТВО „УКРАЇНА"

ТОРОНТО, ОНТАРІО

КОПАНИЙ М'ЯЧ, КОШІВКА, ВІДБИВАНКА, ШАХИ, СТОЛОВИЙ ТЕНІС

ДО ПРИХИЛЬНИКІВ СПОРТУ!

ВП. Поважана Пані!
ВП. Поважаний Пане!

Сучасне життя йде вперід милевими кроками. Те головокружне темпо — це боротьба новітніх народів та світоглядів за примат у світі. Хто до цього темпа не доріс — остає позаду — де за природним правом життя чекає його неминуча загибель.

Сьогоднішнє темпо життя вимагає нових людей, людей сильних, рішучих та відважних. Ці прикмети саме виробляє спорт.

Це не голословні фрази вибагливої, модерної людини, а стверджені життям тези старинних спартанців та найбільших сучасних держав, які, розуміючи вартість спортового виховання молоді — докладають в тому напрямі усіх зусиль, бо знають, що лиш здорова тілом і духом молодь добуде краще майбутнє своїй батьківщині.

Сьогоднішній спорт — це величезний засіб народів в пропаганді їхньої справи на міжнародньому форумі. Такою пропагандою користуються сьогодні всі культурні народи і для тієї цілі не жаліють ні грошей, ні труду, бо свідомі цього, що спортовець сьогодні — це носій справ свого народу на міжнародній арені.

Зокрема під цим оглядом плекання спорту має велике значення для недержавних народів. В тому випадку спортова площа стає місцем, де можна вдержати постійний контакт з представниками багатьох народів. Цього преважливого засобу, передовсім тепер нам не слід легковажити.

Нашим завданням є викликати в середовищах культурних народів якнайбільше заінтересування нашою працею і досягненнями не тільки на полі науки, літератури, сцени і т. п., — але теж і на полі спорту.

Маючи на увазі позитиви, які приносить український спорт для цілої української спільноти — Спортове Товариство „Україна" приняло на себе відповідальне завдання, яке з уваги на інертність ширших кіл нашого громадянства переходить спроможності Товариства. Здані на власні сили змагуни спільно з проводом — гідною поставою та величезним засобом жертвенности і амбіції — розголошують добре ім'я українського спорту на тутешньому терені, чим доказують, що українці можуть бути рівнорядним партнером.

З нагоди півторарічної праці Спортового Товариства „Україна", ми видали брошуру **„Борітеся — поборете!"** Дохід з розпродажі книжок призначуємо на посилення діяльности нашого Товариства та спровадження змагунів з таборів в Німеччині і Франції.

Сподіємося, що Ви, Вп. Пані (-е), підете на зустріч нашому проханню і не відмовитесь від купівлі надісланої Вам брошури. Належитість в сумі $1.— за примірник, прохаємо слати на адресу:

YAROSLAW CHOROSTIL, 105 Granby St., Toronto, Ont.

На випадок, коли б Ви не уважали за відповідне купівлею нашої брошури допомогти нам в здійсненні наших замірів — прохаємо повернути її на вище подану адресу.

Дякуємо за Вашу цінну піддержку і остаємось
зі спортовим привітом

За Провід С.Т. „Україна" — Торонто:
Ярослав Хоростіль — голова **Михайло Савка** — секретар